

מרכז אריאל למחקרי מדיניות

נייר עמדה מס' 137

כורח ההכרעה

אהרון לברן¹

תוכן העניינים:

מבוא: הכרעה וניצחון מהם

א. מדוע כה הכרחית הכרעה בעימות מול הפלשתינים

1. העימות המזוין הנו יותר מטרור גרידא
2. ה"רשות" יזמה העימות למרות שעמדה לקבל מלוא תאוותה על מגש כסף
3. הונאת השלום והלהג על "אופק מדיני"
4. חומרות יתרות שבעימות נוסח התשה
5. סיכול סיכונים עתידיים ככורח הכרעה

ב. הכרעה כיצד

1. כיצד הכריעה תורכיה את הטרור הכורדי
2. כיצד להכריע "הרשות" הפלשתינית והטרור
3. "לאחר ההכרעה" – תשובות למתריסים

ג. למחדל אי-ההכרעה

1. המדיניות והאסטרטגיה הכושלת בעימות
2. מנהיגותו המאכזבת של שרון
3. היש אלטרנטיבה להכרעה בעימות

ד. התזות בתמצית

ולסיום

הערות

¹ תא"ל (מיל.) אהרון לברן, לשעבר מבכירי אמ"ן (איסוף ומחקר) וכיום עוסק במחקרים אסטרטגיים. לאחר כ-30 שנות שירות בצה"ל בתפקידי פיקוד, הדרכה ומטה (בעל "אות המופת" מ-1995), הצטרף כחוקר בכיר למרכז למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת תל-אביב (1984-1988), בו היה, בין היתר, עורך *The Middle East Military Balance*.

לאחר מלחמת המפרץ (1990-1991) חיבר ספר על המלחמה והאסטרטגיה הישראלית (בהוצאת Frank Cass, לונדון). כותב ומופיע מעת לעת בנושאי אסטרטגיה בכתב-העת *נתיב* ובכלי התקשורת.

כורח ההכרעה

אהרון לברן

בסיום מאמרי על "שקיעת ההרתעה הישראלית"¹, אובחן שכדי לשקם את כושר ההרתעה, שהוא סם חיים לקיומנו ורווחתנו, אין מנוס מהכרעתה של הרשות הפלשתינית וארגוניה. תוקף הדברים, שנכתבו כשלושה חודשים לאחר פרוץ העימות המזוין, רב אף יותר לאחר כשנה ומחצה.

משך שנים, ועדיין, ניטש אצלנו הוויכוח – האם אפשר לנצח טרור, ואת זה הפלשתיני במיוחד. בשל חוסן לאומי והנהגתי לקוי, כמו גם בשל קיבוע ואמונה עיוורת בקרב ה"אליטה" הישראלית באפשרות להגיע לשלום ממשי עם הפלשתינים, גבר קולם של המלהגים, הסוברים כי אי-אפשר לנצח טרור. מעבר לכך שמדובר באמירה נואלת, שמשמעותה – כי לאויבינו יש מלכתחילה אסטרטגיה מנצחת, ושיש בה אף הודאה מראש בתבוסתנו, קיימות דוגמאות רבות לאי-אמיתותה², והדבר בולט לאחרונה בהכרעת הטרור הכורדי על-ידי תורכיה ובניצחון האמריקאי המוחץ באפגניסטן.

מבוא: הכרעה וניצחון מהם

בתחום האסטרטגי-צבאי תופסים המושגים ניצחון והכרעה מקום מרכזי. שני מונחים אלה, בצד הפגנת עליונות כוללת, עומדים בראש מעייניה של כל מדינה המצויה ביריבות ובסכסוך משמעותי עם סביבה עוינת. כאשר הפגנת עליונות צבאית אינה מספקת, תחתור המדינה לניצחון ואף להכרעה.

האבחנות העיקריות בין המושגים ניצחון והכרעה הן:

- במושג **ניצחון** מדובר בהתגברות ברורה על האויב, אם במלחמה רבתי ואם בעימות מזוין או מוגבל. ניצחון מופגן כאשר הצד המנצח משיג את כל, או רוב, מטרותיו האסטרטגיות, ובמחיר נמוך. ומנגד, הצד המנוצח לא השיג את יעדיו, ואף שילם על כך מחיר כבד.
- המושג **הכרעה** מתייחס למצב אסטרטגי חד בהרבה: מצב בו נשללו מהאויב **היכולת** ללחום, כמו גם **הרצון** להמשיך בכך. אין הכוונה למינוח הקלאוזביצי – כפיית רצון המנצח על המנוצח – אלא לכך שמכיוון שנשללה מהאויב יכולת לחימתו במחיר כבד, אין לו עוד רצון להמשיך בלחימה, שכן היא הופכת לחסרת תכלית בעליל.

הדבר דומה להשגת ניצחון בנקודות בקרב אגרוף, לעומת הכרעה בנוקאאוט. אין ספק שבכל מלחמה או עימות מזוין עדיפה הכרעה, לא רק מפני שבהכרעה ההישג האסטרטגי גדול ומשפיע לאורך זמן, אלא גם מפני שמדובר בתוצאה אובייקטיבית וברורה, מול תוצאה סובייקטיבית בניצחון. במילים אחרות, כשהניצחון אינו חד, כל צד יכול לטעון לניצחונו, וכי השיג את המטרות שהציב לעצמו או חלקן, בעוד הכרעה הנה מוחלטת.

* * *

בסכסוך עם כלל מדינות ערב, יש לישראל קושי יסודי להשיג הכרעה מוחלטת, וזאת בשל יחסי הכוחות האינהרנטיים לרעתה. ישראל הגיעה לניצחונות ברורים ואף להכרעה בחלק ממלחמותיה עם הערבים, אך בשל היחס הבסיסי של מעטים-מול-רבים ספק אם תוכל להשיג הכרעה מלאה, כלומר – גם שלילת יכולת הלחימה של האויב וגם ביטול רצונו להמשיך ללחום. אך גם ניצחונות מהירים וברורים כמבצע "קדש" או הכרעה אלגנטית וחדה נוסח מלחמת "ששת הימים", טובים לה. מנגד, ומאותה סיבה, אסור לישראל להיקלע ל"מלחמת התשה" שהיא מסוכנת מכל היבט, אין בה ניצחון מובהק, ובוודאי שלא הכרעה.

שונים הדברים בתכלית ביחס לפלשתינים. בעימות שכפו עלינו מאז סוף ספטמבר 2000, יחסי הכוחות בולטים בעליל לטובת ישראל, ואין מניעה רבתי להגיע עמם להכרעה, ובוודאי לניצחון ברור. מבקרי תפישה

זו נאחזים בטיעון כי מאחורי הפלשתינים עומדות מדינות ערב, והכרעתם תביא ל"התפוצצות אזורית". אך התברר, כפי שנטען שנים, שעל אף תמיכתן (המדינית בעיקר) בפלשתינים, אין הן ששות להסתכן ולהילחם בישראל בעבורם. לכן, כאן לא שורר היחס של "מעטים מול רבים" המעיק על ישראל ביריבותה הכוללת מול מדינות ערב. נכון שהמון מוסת יכול לצאת לרחובות, אך ספק אם הדבר יסכן משטריהן ויגרום סכנה ממשית ליציבות האזורית.

גם הטענה, שבעימות מול הפלשתינים תקף הכלל של "עוצמת החלש מול חולשת החזק" אינה בהכרח נכונה. נכון שהפלשתינים מעמידים פני סובלים ו"קוזאק נגזל", אך הרי הם יזמו העימות הנוכחי, וזאת כשעמדו לקבל את מלוא תאוותם. אף דרכם האכזרית והטרוריסטית בעליל בניהול המאבק, שחצתה כל קו אדום של בן-תרבות – מקעקעת את בסיס "חולשתם". חלשים ומסכנים צריכים להכיר במגבלותיהם, ואיש לא צריך להתיישר בשל המצב שהביאו על עצמם. אלמלא בחרו במאבק המזוין ובניהולו המכוער, יכלו הרי למנוע את מחירו עבירם. אין "אינתיפאדה" דה-לוקס.

* * *

גם מדיון קצר זה עולה אפוא שהכרעה, ועל אחת כמה ניצחון, אפשריים מבחינת התיאוריה האסטרטגית והנסיבות הפרקטיות בעימות המזוין מול הפלשתינים. למיקוד הדברים נבהיר, שהכרעה מולם פירושה **שלילת יכולת לחימתם ונטרול רצונם להמשיך במאבק המזוין לאורך זמן**. ואילו ניצחון עליהם פירושו להגיע למצב שבו ייווכחו כי **כל יעדיהם בעימות לא הושגו**, וחשוב יותר – ישראל מכריחה אותם להניח את נשקם ולהגיע להפסקת אש ללא מו"מ וללא תנאים.

* * *

יש המפקפקים ביכולתנו להשיג ניצחון מלא, שלא לומר הכרעה, ורואים ב"אי-כניעה לטרור הפלשתיני" מהלך מספיק למימוש העליונות ואולי גם הניצחון הישראלי. לדידם, נטרול בלבד של היעדים הפלשתיניים ועמידה כ"חומה בצורה" מול פיגועיהם, דיים להנחיל לנו הניצחון. נכון שבתיאוריה האסטרטגית קיים המושג של denial (הסתפקות במניעת האויב מלהשיג ניצחון), אך מטרה זו היא ביטוי לחולשה זמנית (כך היה למשל מצב בעלות הברית בשנים הראשונות למלחמת העולם השנייה). בנתונינו, איננו יכולים להסתפק רק ב"אי-כניעה לטרור", אלא יש להכניעו, אחרת הניצחון יהיה למפעיליו.

א. מדוע כה הכרחית הכרעה בעימות מול הפלשתינים

במדינה מתוקנת, ועל בסיס העבר, סביר שהשאלה שבכותרת לא היתה עולה כלל, שהרי משנכפה על ישראל עימות מזוין כה קשה, גורלי וממושך, הנטייה הטבעית והרציונלית היתה להשיב מיד מלחמה (אמיתית) שעה. אולם לא זה המצב בישראל זה כשני עשורים. יש בה עדיין חלקים שאינם רוצים כלל בניצחון מסיבות פוליטיות ופסבדו-מוסריות, ומוסיפים להטיל האשמה בעימות על ישראל. הם ממשיכים באטימות ובתלישות מהמציאות להאמין שניתן עדיין להחיות את "תהליך השלום" (שמעולם לא היה בו ממש), אם אך תקבל ישראל את מלוא התביעות הפלשתיניות. לדידם, הכרעה אפוא פסולה מבראשית.

את מי שטעה ביד גסה בתהליך אוסלו, ובעיקר את מי שטרם התפכח ממנו, קשה לשכנע בכורח ההכרעה. אצלם זו כבר בעיה פתולוגית חשוכת מרפא. השכנוע כאן מכוון למי שאין להם יותר אשליות לגבי הפלשתינים, אך התרופה שהם מציגים לתיקון המצב שגויה, הססנית וחלקית, ולמרבה הצער גם חסרת תכלית.

נתמצת ונאמר, שההכרעה הכרחית משום שמצב ביטחוננו הלאומי מאז תחילת העימות הנוכחי הנו בלתי-נסבל ואסור לו להתקיים. במקביל, כל אלטרנטיבה מדינית אחרת מבוססת על כרעי תרנגולת.

1. העימות המזוין הנו יותר מטרור גרידא

הצגת העימות הנוכחי כ"מלחמה בטרור" נוחה יותר מסיבות פסיכולוגיות ותעמולתיות, וודאי שכך אחר הפיגוע הזוועתי בארה"ב ב-11 ספטמבר 2001. אבל אנו מצויים במאבק לאומי רבתי מול הפלשתינים, כשטרור הוא אחד הכלים המרכזיים והאכזריים בו, אך אינו היחיד. אפיון היקף המאבק הוא חשוב, שכן אחרת אנו מחמיצים את התשובה הנכונה לו.

נדגים הדברים: טרור במובן הקלאסי הוא פגיעה נפשית באזרחים חפים. טרור כזה למשל היה במועדון הדולפינריום, במסעדת סבארו, בחוצות יפו בירושלים, באוטובוסים בחיפה ובעמנואל, בפיצוץ מכוניות תופת, בלינץ' ברמאללה ובפעילות רוב המתאבדים. אך ירי מרגמות ורקטות ברצועה וסביבתה ותקיפת מוצבים שם (נצרים, מרגנית, טרמיט ואפריקה) הם פעולות לחימה של ממש. כך גם תקיפת ישובים (אלי סיני, דוגית, חמרה ועוד), תקיפות מחסומים ופעילות חבלנית אחרת, כמו הנחת מטענים ומארבים בצירים, ירי ממכוניות חולפות וכן ירי על יישובים (כמו גילה ופסגות).

מגוון הפעילות החמור הזה מצביע על עימות מזוין נרחב ביותר, שאף יתרחב עם שיגור רקטות "קסאם", הפעלת נשק נ"מ ונ"ט.

אנו נמצאים אפוא בעימות מזוין נרחב, שניתן לכנותו מיני-מלחמה או מלחמה זוטא, וודאי מלחמת התשה. אין זו מלחמה של ממש, משום שאין לפלשתינים כוחות להניע או יכולת להמטיר אש מסיבית או לבצע שאר פעילויות מלחמתיות מובהקות.

האויב בעימות זה הוא הרשות הפלשתינית, על יחידות המשטרה שלה, ושאר מנגנוני הביטחון, וכן הארגונים השונים: פת"ח, תנזים, חמאס, ג'יהאד, החזיתות. ה"רשות" לא רק שלא דיכאה, כפי שהתחייבה, את פעילות הטרור והלחימה מצד כל אלה, אלא אף עודדה אותם, שכן המאבק המזוין בישראל בכל תנאי, הוא עיקר מרכזי בתפישתה, ה-D'Raison être שלה.

באפיונים כאלה של העימות, לא לראות את הכורח בהכרעה הרי זה בבחינת אי-הבנה חמורה של הנקרא (והנקרה).

2. ה"רשות" יזמה העימות למרות שעמדה לקבל מלוא תאוותה על מגש כסף

"הרשות" והפלשתינים יזמו העימות המזוין בישראל ממש כשעמדו לקבל את מלוא תאוותם המדינית ללא מאבק. בריאיון גלוי מתוודה שר החוץ לשעבר, **שלמה בן-עמי**,³ שממשלת ברק היתה נכונה לתת לפלשתינים (בקמפ-דייוויד בקיץ 2000 ולאחר מכן בטאבה בסוף אותה שנה) כמאה אחוז מהשטח שדרשו, לא 94% או 96% כפי שהתפרסם, וזאת לא רק בשטחי יש"ע אלא גם בחלק ממדינת ישראל הריבונית פרופר – דהיינו פריצת גבולות 1948.⁴ על הוויתורים הפרועים של ממשלת ברק,⁵ שכללו ויתורים שהיו בבחינת טאבו, ניתן ללמוד גם ממקורות אחרים, אך במקום "קץ לסכסוך" קיבלנו עימות שטרם נודע בחומרתו.⁶

אנשים רציונליים ובני-תרבות היו עטים על הצעות ממשלת ברק ונוטלים אותן בשתי ידיים, אך לא כך ערפאת ומרעיו. להם היתה "אגינדה" אחרת, שלא כללה שום ויתור לישראל. תוכניתם היתה, ועודנה, להשיג את יעדיהם לא כמתנה, אלא על-ידי הורדת ישראל על הברכיים בכוח ובאלימות. קונקרטי, חתרה "הרשות" לאמץ וליישם את "**מודל לבנון**", דהיינו, גירוש ישראל בכוח מכל שטחי יש"ע. המחשבה היתה: אם כמה מאות אנשי חיזבאללה הצליחו לגרש מלבנון בחרפה ועד הס"מ האחרון את "הצבא החזק ביותר במזרח התיכון", מדוע שאלפי מזוינים פלשתינים לא יצליחו בכך? ואכן, מיד לאחר הנסיגה המבישה מלבנון במאי 2000 קרא נסראללה מנהיג החיזבאללה לפלשתינים לחקות את הדוגמה שלו, ובכירים ב"רשות" מיהרו לאמץ את דבריו.

הפלשתינים רוצים אפוא בנסיגת ישראל מיש"ע עד הסנטימטר האחרון, כפי שישראל נסוגה בגזרות האחרות מול מדינות ערב, והדבר צריך להתבצע בכוח ולא במשא ומתן. נקודת המוצא הפלשתינית המינימלית היא תוכנית החלוקה מ-1947, ואין הם מוכנים לפשרה טריטוריאלית אמיתית בשטחי יש"ע, כאילו לא קרה דבר מאז 1948. הם רואים עצמם מוותרים כשהם "מסתפקים" (לפי שעה!) רק ב-22 אחוז מארץ ישראל המערבית.

התבטאויות לא מעטות, מראות שהפלשתינים הכינו עצמם זמן רב לעימות המזוין. ביקור שרון בהר-הבית לא היה אלא תואנה עלובה. כך הוא גם הלהג הטפל של פלשתינים וחוגי שמאל על "כיבוש והתנחלויות" כשורש מאבקם. הרי עמדו לקבל את מלוא "השטחים" ולהשתחרר מ"הכיבוש", אז על איזה כיבוש מדובר? וכי כיבוש כזה, שמוותרים עליו לטובתם, יכול להיות סיבה אמיתית לעימות כה אלים ומכוער? (זאת מעבר לזילות השימוש במונח "כיבוש", שהרי בצד המחלוקת הקשה על א"י- אנו לעולם איננו "כובשים" בארצנו!)

הנהגה שיכלה לקבל מלוא תאוותה על מגש של כסף והעדיפה, ללא סיבות ראויות, את המאבק המזוין ושפיכות הדמים הבלתי-פוסקת – אחת דתה, לעבור מן העולם.

3. הונאת השלום והלהג על "אופק מדיני"

בשמאל ובחול"ל יודעים לומר, שכדי לצאת מהעימות חובה להציג לפלשתינים "אופק מדיני". אבל אין להג נבוב מזה. הרי היה להם הרבה יותר מ"אופק מדיני" בויתורי ברק. וכן, להציע להם כיום אופק מדיני אחרי העימות והקזת הדמים שיזמו, פירושו, לתת פרס ותגמול לתוקפן נפשע. והרי תוקפן צריך ללמוד שיש מחיר כבד למעשיו הנתעבים, ואסור שישתלמו אי-פעם. מקובל ונהוג ש"על טעויות משלמים", קל וחומר על פשעי תוקפנות ואלימות נוראה.

שנה ומחצה של עימות עקוב מדם הוכיחו (למי שעוד היה זקוק לכך), שלא היה ואין פרטנר אמיתי לישראל, כמו שלא היה ואין כל פתרון מדיני ראוי. לכן גם "אופק מדיני" הוא עורבא פרח. יתר על כן, עם ערפאת ומרעיו, לא רק שלא יהיה שלום (על שלום-אמת אין אף מה לדבר), אלא גם לא הסדר שראוי לשמו. וזאת לא רק מפני שעמדו לקבל הכל ובחרו בדרך הלחימה, אלא שבבחירת האופציה המלחמתית הוכיחו שוב ושוב שלא יכבדו ולא יכבדו כל התחייבות הסכמית שלהם.

במכתב ערפאת לרבין בספטמבר 1993, כמו בהסכמי אוסלו א' ו-ב', התחייבו הפלשתינים בצורה הכי מפורשת שלא ינקטו יותר בדרכים אלימות בסכסוך, וכל מחלוקת תיושב במו"מ. אז איזה ערך יש למחויבותם? וכי לא הפרו בצורה בוטה את כל התחייבויותיהם הנוספות, כמו שלא להחזיק (ובוודאי לא להפעיל) מרגמות, רקטות, נשק נ"ט, מטעני חבלה, נשק עודף ויחידות צבאיות (מעבר למשטרה)? וכי רבין היה חותם עמם על הסכמי אוסלו לו ידע שלא יכבדו את התחייבויותיהם ויפעלו באלימות נפשעת!?

זאת ועוד: נוח לרפי שכל לחשוב ולהטיף כאילו כיום הבעיה היחידה שמפרידה בינינו לבין הפלשתינים בפתרון הסכסוך היא "רק זכות השיבה" (ולכן אולי לא נורא לעשות צעד אחרון ולוותר גם בה). אולם טעות מרה במוחם. יש, ויהיו, בעיות בלתי-פתירות רבות פרט ל"זכות השיבה", שעליהן הפלשתינים לא יתפשרו. הם אינם מתכוונים לוותר על גגר משטחי יש"ע, ובכלל זה גם לא על חלק מבקעת הירדן. לדידם, אם ישראל לא תרצה להוריד היישובים – הם יעברו לריבונותם, ואז ניצור כמו ידנו, ולפתח בתינו, גלות חדשה, שתהיה מכת מוות לרעיון הציוני.

הם גם אינם מתכוונים לוותר על הקמת מדינה ריבונית ועצמאית במלואה, כלומר שלא תהיה מפורזת, או שחיל-האוויר הישראלי ימשיך בטיסותיו מעל שמיים, או שלא יוכלו לשלוט ולפקח על מעברי הגבול ובמקורות המים. הם לא יסכימו להקים מדינה סוג ב' שאין לה כל האפיונים הריבוניים, ובכללם הזכות לחתום על הסכמי הגנה עם מדינות אחרות. וכי יסכימו להיות מדינה נחותה מ"אחיותיה" כמו קטאר, בחריין, כווית או לבנון וירדן? וטרם הזכרנו את רצונם הבלתי-מתפשר לשלוט בכל ירושלים המזרחית ובהר-הבית (שהם בכלל שוללים את קדושתו ליהודים). גם לגבי הכותל המערבי, אין הם מוכנים שיהיה בריבונות ישראלית מלאה, ורוצים בהגבלות התפילה ליהודים, כמו בשנות המנדט הבריטי. ובכלל, אין להם שום כוונה להגיע ל"קץ הסכסוך".

אם דברים אלה נראים מופרזים או כעמדות שניתן לשנותן במו"מ, בא מכתבו של ערפאת לנוי-יורק טיימס⁷ ומוכיח, אף לאחר כשנה ומחצה לעימות, שאלה כוונותיו: הוא מואיל להכיר בזכותה של ישראל להתקיים (רק) על פני 78 אחוז משטח פלשתין ההיסטורית (כך הוא מכנה את כל ארץ ישראל). הפלשתינים, לדבריו, "שואפים לעצמאות אמיתית ולריבונות מלאה, שפירושה שליטה במרחב האווירי, במקורות המים, ובגבולות משלנו". ולא פחות חמור, הוא חוזר במכתב מספר פעמים על מושג השוויון של המדינה הפלשתינית עם ישראל: "...רק כשווים ולא כאומה אסירת תודה על כל עצם שנזרקה לה". משמעות הדבר ברורה. הוא אמנם "מכיר בכך שמימוש זכות השיבה צריך להביא בחשבון את חששות ישראל", אבל

מוסיף: "לא ייתכן פתרון לסכסוך אם בעיית הפליטים תישאר ללא פתרון, ובה טמון הפוטנציאל לערעור כל הסכם שלום שיושג". וכן, "ישראל לא תזכה בשלום כל עוד נמשך כיבוש האדמה הפלשתינית",⁸ אמירה המצביעה כבר כיום שדרישותיו הן גם לשטח ישראל "פרופר".

בנוסף לכך יש להזכיר, את כוונותיו הבסיסיות של ערפאת כפי שנחשפו כבר בנאום חודיבייה ביוהנסבורג, ב-22 במאי 1994, דהיינו, בתקופת ה"שלום של אמיצים" עם רבין שהוא מזכירו חדשות לבקרים. בנאומיו ברמאללה בדצמבר 2001 הוא מחדש ומדבר על **הסכמי אוסלו כ"סוס טרויאני"**⁹ ועל **הסכם סייקס-פיקו** מ-1916, שהוא מזימה קולוניאליסטית ליישב היהודים בפלשתיין, שבכלל בחרו באפריקה ובדרום-אמריקה. ועוד לא הזכרנו את נאומי השאהידים היומיים שלו במצעד לירושלים.

באחת, האשליה על "קץ הסכסוך" גובלת בפתולוגיה. בתפישותיו האמיתיות דוחה ערפאת בפועל, למרות שהכיר בכך במכתבו לרבין ובאוסלו, את זכות קיומה ההיסטורי-מוסרי של ישראל (שהרי היא חלק מ"מזימה אימפריאליסטית"), ויעודו הוא לערער את אופיה כמדינה יהודית, ציונית, עצמאית וריבונית.

כפי שהם מתעקשים על "זכות השיבה", הפלשתינים עומדים גם על זכות נוספת שאינם נוקבים בשמה אך מממשים בפועל, והיא – **"הזכות לטרור"** או "הזכות למאבק מזוין", בלשונם. טרור ומאבק זה אינם נובעים מסיבות של "כיבוש" וכד', כפי שהם מציגים, אלא מועלים לדרגת **זכות טבעית** ל"השתחרר", תוך כדי נישולנו "מעל אדמת פלשתיין כולה" ("ההיסטורית", בלשונם). טרור ומאבק זה מעניקים ל"אישיות הפלשתינית את זקיפות הקומה" והממדים הראויים לה. כשהטרור והאלימות נתפשים כזכות טבעית, ובממדים כל-כך עקרוניים, הם מכשול בלתי-עביר בסכסוך. בל נשלה עצמנו אפוא, ש"הבעיה שנתרה" ("ומעולם לא היינו קרובים כל-כך לפתרון הסכסוך") אינה אלא "זכות השיבה". כשם שלא יוותרו על זכות זו, כך לא נמצא מנוחה אי-פעם "מזכותם הטבעית לטרור".

נשמעת טענה מחוגי ראש הממשלה, שאמנם כרגע הסכם קבע ו"קץ הסכסוך" אינם נראים באופק, אך **"פתרון חלקי ארוך טווח"** אפשרי ורצוי. ובכן, גם מהלך כזה הוא **איוולת** וסיכון בלתי-נסבל. ראשית, מפני שיש בכך עדיין להעניק לפלשתינים פרס וגמול על תוקפנותם הנפשעת, והרי זה מעשה חסר אחריות. שנית, וכי אחרי שעמדו לקבל מברק כמאה אחוז מתביעותיהם, ייאותרו לקבל פחות ולהוכיח שנכשלו כישלון חרוץ בייזום העימות המזוין? ושלישית, וכי הם יתחילו לפתע לכבד הסכמים חדשים לאחר שלא כיבדו הסכם אחד קודם לכן?

לאחרונה צצה כאופק מדיני **"היוזמה הסעודית"**, שכמו מבטיחה נורמליזציה של מדינות ערב עם ישראל בתמורה לנסיגתה המלאה לקווי 1967. מסוממי שלום, ואלה שבינתם נסתתרה, עטו עליה. והרי אחרי הכישלון בעליל של "תהליך אוסלו", יוזמה זו הנה בדיחה תפלה. שכן היא גרועה בהרבה אף מוויתורי ברק ומ"תוכנית קלינטון". לחזור לגבולות 1967 אחרי הקזת הדם הנוראה ואי-האמון המוחלט בהתחייבויות הפלשתינים ואחיהם, זה שיא האיוולת. ועוד: מה התועלת ב**נורמליזציה**, כשאין כזו עם המצרים, למרות שהתחייבו לה מפורשות בחוזה השלום (ואין כזו גם עם ירדן)? ה"שמחה" על היוזמה הסעודית באה כנראה משום שלא הזכרה בה בתחילה "זכות השיבה", אך רק רפה שכל יאמין שיוותרו עליה, וכאילו שאין בעיות בלתי-פתורות אחרות.¹⁰

ומניין באה היוזמה הקיקיונית, אם לא ממדינה שחוקיה הם מימי הביניים, ושמשטרה הנו מושחת ומסואב. האם לא ברור שזו נולדה מהרצון הסעודי הטקטי לשפר תדמיתם אחרי פיגועי ה-11 בספטמבר בארה"ב, תוך השלכת פיתיון ישראלי שנקלט טוב בעולם, וודאי בשמאל הרופס. ואגב, גם הנסיך עבדאללה, בעל היוזמה, הכתירה כ"בלון".

באחת, האשליה על "קץ הסכסוך" גובלת אפוא בפתולוגיה, וה"שלום" אינו אלא להג נבוב ופטה מורגנה. אוסלו היתה ההונאה הגדולה של המאה העשרים, ויש למוחקה. ועוד: מי שמדבר כיום על "אופק מדיני", מתבייש בעצם להודות שהוא **נכון להיכנע** ולהודות בתבוסתו.

4. חומרות יתרות שבעימות נוסח התשה

• החומרה במספר האבדות

עד לכתובת שורות אלה, פחות משנה ומחצה מתחילת העימות, ספגה ישראל כבר מעל 420 הרוגים ואלפי פצועים,¹¹ והמספרים מחמירים מדי יום. לצורך השוואה: במהלך 5 שנות האינתיפאדה הראשונה (-1988)

(1993), כששלטנו בישי"ע, נהרגו כ-150 יהודים, וב-15 שנות מלחמת ההתשה בלבנון (מ-1985 ועד 2000) נהרגו 265 חיילים. כלומר, מספר הרוגינו בשנה וחצי של עימות עם הפלשתינים, גדול כבר עתה בהרבה מזה שב-15 שנות שהותנו בלבנון, ופי שניים ויותר מאשר באינתיפאדה הראשונה.

למדינה קטנה ורגישה לאבדות ישראל, מדובר במספרים קשים מנשוא, ובמיוחד כשרוב הקורבנות הם אזרחים חפים, ואסור להתייחס אליהם כגזרת גורל. (בהשוואה יחסית לארה"ב, שאוכלוסייתה גדולה מישראל פי 55 – הרי זה כ-22,000 הרוגים ישראלים (ומספר אימתני של פצועים ונפגעים). כלומר, פי 7 ויותר מהאבדות הנוראות שם.

• אובדן כושר ההרתעה

לא נרחיב בנושא כאן, שכן עסקנו בו בהרחבה במאמר "שקיעת ההרתעה הישראלית" מראשית 2001, ומאז המצב רק החמיר, דהיינו, קרס. הדבר בולט כשכל הארגונים ב"רשות" מעזים לאיים ואף לבצע "פעולות נקמה כואבות" בישראל, כשזו מגיבה על הטרור שלהם. יש לזכור כי אובדן כושר ההרתעה במציאות האסטרטגית של "מעטים מול רבים ועוינים" ובגיונגל המזרח-תיכוני, הוא קריטי לקיום ישראל ורווחתה. אסור לה להימצא לאורך זמן ללא כושר ההרתעה תקף, גם בעימותים נמוכי עצימות.

• הסלמה באמל"ח

חומרה מהותית ולא טכנית גלומה בירי המרגמות והרקטות "קסאם". עד כה נורו כ-900 פצצות מרגמה (81 מ"מ) על יישובים ומוצבים, רובם באזור הרצועה. חומרתן היתרה היא בעליית המדרגה שבהפרת ההסכמים. באוסלו התחייבו הפלשתינים שלא להחזיק (ובוודאי שלא להשתמש נגדנו!) בנשק, זולת הרובים שקיבלו כנשק אישי. חמור מזה הוא שישראל כמו השלימה עם ההפרה הבוטה והמתמשכת.

זה חודשים שהפלשתינים מייצרים ומשגרים רקטות "קסאם". סכנתן הגדולה – הקלות שבשיגורן וחוסר האונים ליירט אותן. במערכת הביטחון ומחוצה לה נשמעות התייחסויות המנסות להמעיט במשמעותן האסטרטגית, אם תוך השוואתן לירי המרגמות שלא צלח במיוחד, ואם לכמות החני"מ הגדולה שיש על מחבלים-מתאבדים. אך זו התייחסות רדודה הנובעת מהרתיעה להגיב בחומרה. גם הנתונים הטכניים של נשק תלול-מסלול לטווח 6 ק"מ (ובעתיד יותר), המסוגל לפגוע במרכזי ערים (ולכן אין חשיבות לאי-דיוק), מעצימים את החומרה. אם ניתן לעצור מחבל-מתאבד על-ידי מידע, מכשולים קרקעיים ובסופו של דבר גם על-ידי אי-יציאתו חי מפעילותו, הנה ירי תלול-מסלול מטווח רחוק למדי, שלא מחייב אפילו איוש בפועל בזמן השיגור – קשה לבלום בזמן אמת. השיגורים יחייבו כמובן את חזרתנו ושליטתנו בחלקים גדולים של יו"ש ועזה. מוזר שמי שאינו רוצה בכך אינו תופש השינוי האסטרטגי הגלום ברקטות.¹²

אסור לישראל להשלים עם מצב שהפלשתינים ישגרו רקטות, שאם לא ידוכאו מיידית עוד יהיו הקדמה לקטיושות (שהיו סיבה מרכזית לבריחת צה"ל מלבנון) ולנשק נ"מ כנגד מטוסינו האזרחיים ושדות התעופה.

• הכרסום בחוסן הלאומי

אין מנוס מלהודות שהפיגועים עקובי הדם והבלתי-פוסקים, בישי"ע ובתוככי הקו הירוק, מתישים את תושבי ישראל וזורעים בהם פחד, מבוכה ויאוש, משבשים ומאמללים את חייהם. יותר ויותר יהודים מדברים על נטישת הארץ, ועושים זאת. ההגירה היהודית לארץ מתמעטת,¹³ התיירות דעכה, ומצב הכלכלה בכי רע. כל אלה גורמים לשפיפות המורל, לעייפות כרונית במאבק הקיומי ולכרסום בנחישות. ומה שלא פחות גרוע – לקריסת האמונה בצדקת דרכנו. הסיכון באי-הכרעה הוא גם בהתרבות הקולות המסוכנים הקוראים לסרבנות ול"יציאה מהשטחים". בעלי קולות אלה, שבשבלם זיקת אמת למולדת ופטריוטיות ישראלית הם מושגים מגונים (כמו מסחר בנדל"ן), שואבים את כוחם בעיקר מדשדושנו כיום ומאי-ההתגברות על הטרור והאלימות.

לטווח רחוק, יש בהמשך המצב הקיים סכנה לפגיעה אנושה ביצר הקיום וההישרדות. המדיניות חסרת התכלית בעימות, המשועבדת יתר על המידה ל"אילוצים", הביאה אותנו למצב של עליבות, לתחושות של מועקה ולסכנה לקיומה הבטוח של המדינה לאורך זמן.

• הסיכון הבלתי-נסבל שבמלחמת התשה

הסיכון שישראל תפסיד, בסופו של דבר, במלחמת ההתשה אליה נקלעה (או שהביאה על עצמה) הוא רב, כפי שהפסידה בכל "ההתשות" הקודמות: מול מצרים ב-1969-1970, מול סוריה בהמשך למלחמת יום הכיפורים, ובמיוחד בלבנון, בשנים שלפני הנסיגה. נוסף כי הבריחה מלבנון במאי 2000 באה לאחר 15 שנות התשה, 3 שנות פעילות של התופעה האומללה המכונה "4 אמהות", אסון מסוקים נורא ואופורטוניזם של ראש הממשלה הקודם. הקשר ההדוק בין הנסיגה המחפירה מלבנון לפרוץ העימות הוא ברור, ונדגיש כאן כי כל נסיגה ותבוסה שלנו מובילה בהכרח לקטסטרופה הבאה.¹⁴

יודגש גם שבעוד ההתשות לעיל היו רובן ככולן בקווי החזית, הנה ההתשה בעימות הנוכחי היא בלב לבו של העורף האזרחי, המהווה מטבע הדברים נקודת תורפה מרכזית אצלנו. לכן גם סיכוינו לעמוד בהתשה זו בהצלחה קלושים מראש.

מי שבונה על כך שהפלשתינים יישברו בלחץ צבאי גרידא, ללא הכרעה רבתי, משום ש"לא ניכנע לטרור", אינו יורד לשורש אמונתם שסופם להשיג את מלוא מאווייהם בדרכם שלהם, ושסופנו יהיה כשל הצלבנים. מפליא הוא שלמרות הטרור הנפשע והפרת כל התחייבות מצדם – מוכרת עדיין זכותם למדינה עצמאית (לרבות על-ידי ראש הממשלה שרון קצר-הראות), והרי זו תהיה סכנה קיומית ובלתי-נסבלת לישראל, או כפי שכינית זאת: "אסון ידוע מראש".¹⁵

• הסיכון לשינוי בעמדת ארה"ב

סיכון נוסף מדשדוש וגרירת הרגליים של ישראל בעימות הוא שינוי לרעה בעמדת ארה"ב. אם וושינגטון תראה שישראל אינה מצליחה לשנות בהקדם את המצב בצורה דרסטית, היא עלולה לצמצם תמיכתה בה ולאמץ את האיומים הערביים והאירופיים על "סכנת התפוצצות וסיכונים חמורים לאינטרסים האמריקאיים באזור". ארה"ב, והממשל האמריקני במיוחד, אוהבים מצליחנים, ולא מפסידנים או כאלה שאינם מממשים את יכולתם. מה גם כשמלחמת התשה מתמשכת בפלשתינים עלולה לפגוע באינטרסים אמריקאיים אחרים באזור.

* * *

הנה כי-כן, העימות הנוכחי הוא חריג בחומרותו, ואסור היה לישראל להילכד בו ו"להשלים" עמו מלכתחילה כגזרת גורל. רע הדבר שהנהגתנו אינה מוצאת לנכון לשים לעימות קץ.

5. סיכול סיכונים עתידיים ככורח הכרעה

• ללא הכרעה לא יהיה עתידנו בטוח אי-פעם

כל מי שעניו בראשו ויִשְׁכַּל טוב בקודקודו, יכול להעריך שאם לא נפעל מהר ובנחרצות להכרעת הרשות הפלשתינית ומחבליה – לא יהיה לנו אי-פעם עתיד בטוח, שלא לומר מנוח. אם הפלשתינים לא יספגו בעימות מפלה נוקבת (בדומה ל"נפבה" הידועה), הם ישובו וינקטו מאבק אלים ופרוע כל אימת שלא תסופקנה תביעותיהם במלואן. והרי לא ניתן שאלה יסופקו במלואן אי-פעם, בין במסגרת הסדר קבע ובין בהסדר אחר. והעימותים הבאים יתחוללו בתנאים טובים יותר להם וגרועים לנו (אחרי ויתורינו ואי-הכרעתם).

ועוד: אם הפלשתינים לא יוכרעו, הם רק יסיקו את המסקנה ההגיונית היחידה – שעימות מזוין משתלם, ולפיכך מן הראוי לנקוט בו תמיד, לקידום מטרותיהם ושאיפותיהם הלאומיות. אם ישראל מעוניינת להבטיח לתושביה עתיד בטוח ומתמשך, אין מנוס מלהנחיל לפלשתינים מפלה, שתוציא מהם כל חשק להמשיך להתעמת עמה ולמרר את חייה.

לו היתה ישראל מנחילה להם מפלה כזו בעימותים קודמים, כמו באינתיפאדה הראשונה (1988-1993), באירועי מנהרת הכותל (בספטמבר 1996) ובאירועי "יום הנפבה" (מאי 2000), סביר שלא היינו מגיעים למצבנו האומלל כיום. התוצאות לפלשתינים בעימותים ההם, יחד עם "המודל הלבנוני", הביאו אותם

להתגרות בנו ללא חשש מיוחד. אם ישראל חפצת חיים בטוחים וראויים **בעתיד**, היא חייבת להפסיק את מעגל האלימות הממושך מדי הפורץ נגדה לעתים מזומנות.

זאת ועוד, הרי אין כל ערובה שהפלשתינים יסתפקו אי-פעם במה שיקבלו או ישיגו מישראל. אפילו היו מקבלים את ויתורי ברק – איזו ערובה היתה לנו שאלו אכן יהיו תביעות השטחים (ובכלל) האחרונות שלהם? ומדוע שהפלשתינים, משיקבלו אפילו את מלוא תביעותיהם הנוכחיות, או קרוב לכך, לא ימשיכו לחתור להבסת וסילוק הישות הציונית מהאזור? אחרי הכל, הפלשתינים ואחיהם יראו את ישראל כמדינה שנסוגה מכל הגזרות ושאינה יכולה לעמוד על האינטרסים שלה. מדוע שלא יאמינו, כי אם מאבקים אלימים עד כה הביאו להם ויתורים שאדם שפוי לא העז לחלום עליהם, אזי כך יהיה גם הלאה והלאה?

• הסיכון הבלתי-נסבל שבהקמת מדינת טרור פלשתינית

מהעיונות הנוכחי אפשר להסיק שפעולות הטרור הקשות עד היום יחווירו לעומת אלה שיתבצעו לאחר הקמת מדינה פלשתינית עצמאית וריבונית. להנחה של "חכמולוגים", האומרת כי כאשר יקימו הפלשתינים את מדינתם בכל שטחי יש"ע הם יבואו על סיפוקם ובא לציון גואל – הנחה זו אין לה על מה לסמוך; אדרבה, הרי אותה טענה הושמעה לפני 1993 והסכמי אוסלו, והם קיבלו מישראל שטחים, שלטון, נשק וכיו"ב, ומה קיבלו אנו במשך 8 שנים מרות? במקום להתמודד עם "רשות שנגועה בטרור מכף רגל ועד ראש" נצטרך לעמוד מול "**מדינת טרור**".

מקור מרכזי לטרור מאז אוסלו, הוא הביטחון העצמי של הפלשתינים, הנובע מידיעתם שישראל היא מדינה אחראית, מושפעת מאילוצים, שלרוב לא תפעל נגדם בעוצמה יתרה, ולא תנחיל להם מפלה נוקבת. והרי ביטחון עצמי זה רק יתעצם כאשר תוקם מדינה המוכרת על-ידי כל אומות העולם, וקרוב לוודאי גם על-ידי ישראל, ולאחר ששיגוה בדם ואש. כיום, כש"הרשות" הנה גוף שלטוני-עוֹפְרִי, ניתן עדיין להעבירה מהעולם. חיסול מדינה מוכרת הוא כבר אופרה אחרת.

• הקשר הפוטנציאלי שבין מדינה פלשתינית לאיראן

סיכון עתידי נלווה, שנחזה, אך כיום הוא מוחשי, הנו הקשר הפוטנציאלי שבין מדינה פלשתינית לאיראן. אין ספק שכאשר תקום "המדינה", היא תחתור להגיע לבריתות והסכמי הגנה עם מדינות רדיקליות באזור, ובמיוחד עם איראן. למרות שיאלצו להתחייב שלא לכרות בריתות, הדבר לא יניאם מכך. ניסיון הברחת הנשק הרב באונייה קארין A בינואר השנה, וגילוי הקשר שבין "הרשות" לאיראן, חייבים להאיר עינינו למשמעות פוטנציאלית חמורה במיוחד.

הקשר האיראני-פלשתיני שנחשף הוא חמור, אך יכול להצביע גם על כך שכאשר תקום מדינה פלשתינית ריבונית ותבקש **גיבוי ביטחוני מאיראן**, או הסכם הגנה, היא אכן תוכל לקבלו. כבר כיום מסוכנת איראן לישראל בעיקר בשל טילי ה"שיהאב-3" שלה, וחסינות המרחק הגיאוגרפי מישראל, המעניק לה הגנה מסוימת מפעילות צה"לית התקפית-שיטתית. כאשר טילים אלה ישופרו ויהיה לטהרן גם נשק גרעיני (עם או בלי ראשי קרב גרעיניים), והיא תתחייב להגן ביטחונית על המדינה הפלשתינית הריבונית והמוכרת – מצבה האסטרטגי של ישראל יהיה בכי רע. אם כיום ישראל מצאה עצמה מוגבלת בפעילותה הביטחונית מול הפלשתינים, הרי אז שיתוקה יהיה, קרוב לוודאי, מלא.

בנסיבות פוטנציאליות אלה אסור לישראל לאפשר לפלשתינים הקמת מדינה, והדרך המרכזית לכך היא להנחיל להם מפלה נוקבת.

ב. הכרעה כיצד

כשהמסקנה היא שאין מנוס מלהכריע את "הרשות" וארגוני המחבלים הפלשתינים, מתבקש לומר כיצד עושים זאת. לפני שנפרוס את גירסתנו להכרעה, נביא דוגמה מאלפת ועכשווית, שמוכיחה שניתן להכריע טרור, אם נחושים בכך.

1. כיצד הכרעה תורכיה את הטרור הכורדי

מאז 1985 היתה תורכיה שרויה במאבק מר עם המחותרת הכורדית. הפלג של מפלגת העובדים הכורדית, PKK, שהוא הגדול מ-3 פלגי הכורדים, הוביל את הטרור האכזרי ורווי הדמים נגד ממשלת תורכיה, צבאה ועמה. בניגוד לשני הפלגים האחרים (של ברזאני ושל טלבאני בצפון-עיראק) חתר ה-PKK להשגת עצמאות

מלאה, ולא הסתפק באוטונומיה שהממשל התורכי היה נכון להעניק. פעולות הטרור שלו התפשטו מעבר לדרום-מזרח תורכיה, שם היה עיקר כוחו, והגיעו עד לאיסטנבול ולמוקדי תיירות בתורכיה (ואף לאירופה), כשהן מפילות עשרות אלפי קורבנות ומסבות דמורליזציה רבה.

עם זאת, לא חשב הממשל התורכי אף לרגע להיכנע לטרור ולאלימות. פעם אחר פעם סירב לקבל את הצעות PKK להפסקת אש ולניהול מו"מ, ובסופו של דבר היתה ידו על העליונה.

שלוש דרכי פעולה הובילו לניצחון התורכי: מאבק נחוש ובלתי-מתפשר; איום במלחמה על מדינה נותנת חסות לטרור – סוריה – ומעצרו של ראש הארגון.

דרך הפעולה הראשית היתה לנהל מאבק עיקש ונחוש ב-PKK בתורכיה ומחוצה לה. לאחר המלחמה בעיראק (ב-1991) וכינון האזור האוטונומי בכורדיסטן, מצאו שם רבים מאנשי ה-PKK מקלט ובסיסים. תורכיה לא היססה להפציץ מעת לעת ולפלוש לכורדיסטן עם חלק גדול מצבאה (במאי 1997 הגיע מספר חייליה הפולשים לכ-50,000), ולפגוע במטרות ה-PKK. כישלונות PKK התרבו, ומנגד הצליחו התורכים בנחישות לצמצם את פעולות הגרילה של הארגון.

מעניינות ומוצלחות היו שתי דרכי הפעולה הנוספות. סוריה, שהיתה ביריבות מרה ומושכת עם תורכיה על רקע אובדן חבל אלכסנדטה/האתאי, ושליטת תורכיה על הזרמת מי הפרת לסוריה (ולעיראק) – העניקה למורדים הכורדים בסיסים בשטחה ובשטח לבנון, מהם יצאו לפעולה נגד יעדים תורכיים. למרות הסכמים נשנים בין תורכיה וסוריה – לא חדלה דמשק מסורה. הדבר היה לצנינים בעיני הממשל התורכי והוא החליט לשים לדבר קץ, וזאת על אף שה-PKK הציע בספטמבר 1998 הפסקת אש חד-צדדית. באוקטובר 1998 ריכזה תורכיה בגבול הסורי כוחות, ואיימה בפתיחת מלחמה (!) אם סוריה לא תפסיק תמיכתה ב-PKK ובמנהיגם עבדוללה אוצ'אלן. וראה זה פלא: המשבר נגמר, כשסוריה מסכימה, לראשונה זה עשור ומחצה, להפסיק תמיכתה הצבאית והלוגיסטית בארגון, ואף לגרש את אוצ'אלן מדמשק.

יש לציין שקדם לאיום על דמשק מהלך חשוב – כריתת הסכם ביטחוני אסטרטגי עם ישראל בפברואר 1996, שנועד לסגור את סוריה בצבת אסטרטגית ולהגדיל את חופש הפעולה התורכי.

אוצ'אלן סולק מדמשק באוקטובר 1998, נתפס על-ידי התורכים בקניה והובא לתורכיה בפברואר 1999, שם הועמד למשפט ונידון למוות. גזר הדין מרחף מעל ראשו עד היום. ה-PKK, שהוכה אנושות עם תפיסת אוצ'אלן, נמנע מלבצע פעולות טרור ואלימות, בין היתר **כדי לא לסכן את חיי המנהיג השבוי**. זה עצמו גם דרש, מכלאו, מחבריו להמשיך בהפסקת האש עליה הכריזו בספטמבר 1998 באופן חד-צדדי. יש לציין שניצחון התורכים על ה-PKK הסתמן אף קודם לחטיפת אוצ'אלן, והוא הועצם עם הכנסתו לכלא.

הניצחון התורכי היה כל-כך ברור ומוחץ, עד שבתחילת פברואר השנה התפרסם שארגון ה-PKK הודיע כי "יפסיק לפעול בשמו הנוכחי ומעתה ינסה לקדם את ענייני המיעוט הכורדי במדינה **כחוק**". הודעה זו מצביעה למעשה על התפרקות הארגון, שכן ראשיו הודיעו גם שהחליטו לחדול מפעילות תחת השם PKK בכל שטח הרפובליקה התורכית ובכל מדינות האיחוד האירופי – וזאת במסגרת האסטרטגיה החדשה להפיכתו מארגון טרור לארגון פוליטי-חוקי. במילים אחרות, יש כאן לא רק ניצחון תורכי אלא אף הכרעה רבתי.

* * *

להצלחה התורכית לקחים חשובים לישראל. ישנם מי שיגידו שאין דומה המקרה התורכי-כורדי לזה הישראלי-פלשתיני, אך הגם שהמקרים לא זהים בכל – העקרונות ישימים:

- הלקח האחד הוא, קיום תודעה ונחישות מצד הממשל והצבא התורכי להיאבק בטרור הכורדי **בכל מאודם וללא פשרות**. יהיו מי שיאמרו שהדמוקרטיה התורכית הקשוחה אינה דומה לזו הישראלית על מגבלותיה, אבל אין לתורכים במה להתבייש, ובוודאי כשהיו מצויים במאבק לאומי חיוני (שאז כמעט כל האמצעים כשרים).
- הלקח השני הוא הנכונות ואי-ההיסוס **להגיע אף אל סף מלחמה** עם שכנה-יריבה, כשאינטרס לאומי חיוני נמצא בסיכון רב. ומהלך כה גורלי השתלם.

• הלקח השלישי הוא, הבנה שכנראה רק **סילוק ראש פירמידת האויב** יכול לפתור טרור מתמשך. ראוי לנו לעצור ולהרהר – האם לא הגיע הזמן ליישם גם אצלנו את המודל התורכי המוצלח, במיני-מלחמה שכפו עלינו הפלשתינים זה כשנה ומחצה, ולהגיע להכרעה? מוזר, אף מביש, שלמעט מאמר אחד בנדון,¹⁶ לא קיבל הניצחון התורכי המכריע על הטרור הכורדי כמעט כל הד בתקשורת הישראלית, ואין זה רק מהטעם הרדוד שהתורכים יכלו להרשות לעצמם לגבי הכורדים מה שישראל אינה יכולה לממש מול הפלשתינים.

* * *

ואגב, זו רק דוגמה אחת. למי שהדבר עדיין לא ברור לו, רשימת הניצחונות על טרור בעולם היא ארוכה¹⁷ ואינה כלל עניין אזוטרי.

2. כיצד להכריע "הרשות" הפלשתינית והטרור

במלחמה בטרור ובעימות המזוין הנוכחי כנגד הפלשתינים, יש לפעול קודם כל לפי שלושה עקרונות מרכזיים¹⁸:

- חייבת להיות **כוונה להכריע**. מהלכים צבאיים, ויהיו טובים, אך ללא כוונה חדה ומתחייבת, הם בסופו של דבר עקרים, ומשולים לשיטוט ללא מצפן.
- לנקוט במערכה נחושה, יזומה, מקיפה ו**שיטתית** (ולא בצורה ספורדית, תגובתית ונקודתית).
- את המערכה יש לבצע **במהירות** ואסור למושכה לאורך זמן, כדי למנוע שיבושים והפרעות מהצד. כשאנו פועלים נגד הטרור בצורה פרטנית ונקודתית, אנו נלחמים ביתושים במקום לפעול לייבוש ה**פיצה**. בדימוי רפואי- התרופה שניתנה עד היום היא כדורי אקמול, במינון כזה ואחר, כשדרוש ניתוח רבתי. לחימה תגובתית-נקודתית היא עקרה, ויש בה גם סיכונים קשים לישראל. ההכרעה תושג, אם תמומש בנחישות ובמהירות, בתחומים הבאים:
- הריסת התשתית השלטונית של "הרשות";
- כיבוש שטחים חיוניים ביש"ע ומתקפה רבתי נגד ארגוני המחבלים;
- גביית מחיר מדיני מהפלשתינים;
- התמודדות חזיתית ולא שגרתית במתאבדים;
- גורל ערפאת כ"ראש הפירמידה".
- הריסת התשתית השלטונית:

יש להרוס מהאוויר ומהקרקע את כל התשתית השלטונית ובסיסי הסמכות והכוח של "הרשות". במסגרת זו נכללים בראש ובראשונה המפקדות, "המיניסטריונים" והמוסדות מהם מתנהלת הפעילות השלטונית והפיקודית של "הרשות" וארגוניה. כן נכללים בה מערכי התקשורת (טלוויזיה ורדיו) והקשר (הטלפונים והאלחוט). אין סיבה שלא להרוס גם את מגדל הפיקוח בשדה התעופה דהנייה (ולא רק לחרוש המסלול – פעמיים (!)). אם באלה אין די, יש לכלול גם פגיעה משמעותית בהספקת הדלק והחשמל (לרבות בתחנות דלק ושנאים), וכן במערכת התחבורתית (צמתים רגישים, רכבים ייעודיים וכיו"ב). כמוכן יש להשמיד בתי-מלאכה וסדנאות החשודים כקשורים בייצור נשק, תחמושת וחומרי חבלה.

ברור שהריסה ספורדית של סמלי שלטון בלבד, כמו תחנות משטרה, משרדי מנגנון ריקים, מחסומים לא מאוישים, ותקיפות שמטרתן לאותת בלבד – הן חסרות תכלית. אנו "מאותתים" לפלשתינים כבר שנה ומחצה, ומעטים מתרשמים מכך.

- כיבוש שטחים חיוניים ביש"ע ומתקפה רבתי נגד המחבלים:

במסגרת המערכה להכרעה, חיוני לכבוש מחדש, וכן לתמיד, שטחים ביש"ע שבאיוולת אוסלו ומקוצר-ראות ביטחוני נמסרו לשלטון פלשתיני. אין שום קדושה פלשתינית בשטחים שנמסרו על-ידינו ובנדיבותנו, ואם הפלשתינים מנצלים אותם כדי ללחום בנו מתוכם – יש לנשלם מהם. מי שנתן והעביר מרצונו שטחים, יכול גם להחזירם לעצמו משהתברר לו מיקח הטעות.

כדוגמה נציין כמה מהשטחים שלא היו צריכים להימסר מלכתחילה לשלטון פלשתיני: גבעת אבו-סנינה בחברון ובית ג'אלה שמול גילה, ואולי גם השכונות המזרחיות של רמאללה מהן יורים בקביעות על פסגות. טעות מרה נעשתה גם בהעברת הערים יריחו ובית-לחם לשלטונם המלא, במקום להופכן לשטחי B, בהם לפחות השליטה הביטחונית היא בידי ישראל. כיבוש שטחים חיוניים הוא קריטי כיום, במיוחד לאחר שהפלשתינים החלו לרכוש, לייצר ולהפעיל מרגמות (כוונתם גם לייצר מרגמות 120 מ"מ) ורקטות "קסאם" למיניהן, שלא לומר קטיושות. יהיה צורך לסכל את הסכנה של נשק תלול-מסלול זה, וכן של טילי נ"מ אישיים כנגד שדות התעופה שלנו ומטוסינו האזרחיים. במסגרת זו לא יהיה מנוס מלכבוש לא רק רצועות ביטחון (להרחקת הנשק תלול-המסלול), אלא גם יישובים וערים פלשתיניות, במלואן או בחלקן.¹⁹

במקביל, על צה"ל להיכנס לשטחים שבשלטון פלשתיני מלא (שכינוים A) ולהרוס בעצמו באופן מקיף ושיטתי את התשתית של כוחות הביטחון הפלשתיניים ושל ארגוני המחבלים למיניהם (פת"ח, תנזים, חמאס, ג'יהאד, החזיתות). בנוסף להריסת תשתית זו, יתבצעו מהלכים יסודיים לפירוק הנשק מ"הרשות", מארגוני המחבלים ומהאוכלוסייה, וכמובן מעצרים של ראשי הארגונים והמחבלים (ברגותי, רנטיסי, א-זהאר, אלשאמי ועוד).

להשגת הכרעה אין הכרח לכבוש את כל שטחי A או כל אתר שבשלטון פלשתיני. ניתן להתחיל בכיבוש וטיהור של שני מרכזי השלטון – רמאללה ועזה – ומחנות פליטים מרכזיים, כשבמקביל יהודקו כתרים סביב ערים כמו שכם, לתקופת זמן משמעותית. מותר להניח שפעולות אלו ימחישו לפלשתינים את תבוסתם וחוסר התכלית שבמאבקם. הם שואבים עידוד רב בשומעם קולות מישראל שאל לה להישאר בשטחי A; וכשהם רואים את צה"ל נכנס לשטחים אלה לתקופה של ימים ספורים בלבד, גוברים ביטחונם ותעוזתם, והדבר אף מהווה עבורם מעין תעודת ביטוח.

כיבוש מחדש של חלקים חיוניים ושטחי מפתח ביש"ע, ואפילו יש בהם אוכלוסייה פלשתינית, כמו גם הריסה שיטתית של תשתית הטרור ופירוק הנשקים על-ידי צה"ל, עדיפים על היותם קני מחבלים עצמאיים הפועלים, כפי שהוכח, בקלות רבה נגד ישראל.

• גביית מחיר מדיני ואחר מהפלשתינים:

את אחת הסיבות המרכזיות למצבנו בסכסוך עם הפלשתינים יש לתלות בעובדה שהם מודעים לכך, שעל אף הטרור שהם מפעילים ותוקפנותם הקשה, הם לא שילמו כל מחיר מדיני ואחר, ותמיד "מחכה להם הרכבת ברציף" (בניגוד לאמרה הוותיקה "מעולם לא החמיצו הזדמנות להחמיץ..."). לו ידעו שכל מאבק אלים ופרובוקציה נפשית, לא רק שלא ישתלמו להם, אלא אף יסיגום לאחור מבחינת אובדן הישגים לאומיים – היו קרוב לוודאי מעזים פחות לפתוח בהם.

גביית מחיר מדיני הכוונה בראש ובראשונה לאובדן הישגים לאומיים, כמו שלא תוקם מדינה פלשתינית ושהם יאבדו שטחים שבשלטונם, וודאי שלא יועברו אליהם שטחים נוספים. אם כיום "חזון" מדינה פלשתינית נישא ברמה, אזי במסגרת המערכה להכרעה, על ישראל להודיע ש"חזון" זה לא ימומש יותר.

זאת ועוד, כבר היום על ישראל להפוך שטחים שבשלטון פלשתיני מלא – לאזורים בשליטה ביטחונית ישראלית. במילים אחרות, להפוך בהתמדה שטחי A לשטחי B, כגמול על פעולות טרור פלשתיניות. מלכתחילה היתה ישראל צריכה לדאוג לצמצום השטח שבשליטה פלשתינית מלאה (A) ולריבוי השטח שבשליטה ישראלית ביטחונית (B) ומלאה (C).²⁰ במסגרת ההכרעה קיימת הזדמנות לתקן את המצב. מבחינה זו, אגב, היתה החזרת השלטון ב"אוריניט האוס" צעד נכון, אבל כמובן רחוק מלהספיק.

• התמודדות חזיתית במתאבדים:

הטרור המתבצע על-ידי המתאבדים הפלשתינים מכה בישראל באופן בלתי-נסבל. בשיתוקנו ההנהגתי איננו נראים כמאמינים שניתן לעשות הרבה מעבר לספיגת אבדות והקמת גדרות הפרדה קיקיוניות; ולא כך.

מול מכת המתאבדים יש לאמץ בראש ובראשונה את הדברים שכתב לפני שנים, הסופר ס. יזהר (שאינו ידוע בדיוק בדעותיו הנציות)²¹:

חברה שמחנכת את בניה להתאבדות ומקדשת את מעשיהם, מוציאה עצמה מהכלל האנושי ואסור שלעולם הנאור ולישראל יהיה עמה שיח ושיג, כשם שאין מה לדבר עם חברת קניבלים" (כך במפורש – קניבלים).

דברים קולעים יותר קשה למצוא, כשמתמודדים בתופעה הלא-אנושית הזו. אך ישראל השלימה עם התופעה כמכה משמים.

אם מהלך כזה, של הימנעות משיג ושיח, אינו מספיק, אין מנוס מלפעול גם כנגד **משפחות המתאבדים**, אם על-ידי "הרשות" ואם על-ידי ישראל עצמה. ישראל הסתפקה, ואף עלצה, כש"הרשות" הואילה פה ושם "לגנות" את טרור המחבלים. אבל גינוי בלבד, ש"הרשות" למדה להביעו כדי לספק את ישראל והעולם, הוא מס שפתיים ולעג לרש. לו היתה ישראל מכריחה את "הרשות" לפעול ממש נגד תופעת המתאבדים ומשפחותיהם – אפשר שהתופעה היתה נפסקת או מידלדלת מזמן. אבל ישראל התייחסה בשוויון נפש למחדלי "הרשות" (אשר ירתה אף מטחי כבוד בקבורתו של "המהנדס" יחיא עייאש והיללה את גבורת המתאבדים ושאהידים אחרים).

כבר זמן שעל ישראל לעשות זאת בעצמה: **על ישראל להכריז שכל מתאבד פלשתיני מסכן במעשיו את משפחתו בהריסת ביתה ואף הגלייתה**. מותר להניח שצעד כזה ירתיע מתאבדים פוטנציאליים ויגרום להם להסס לפני ביצוע זממם.

ליפי הנפש בארץ ובעולם שיוקיעו צעד זה, יוזכר כי אסור לחברת בני-אנוש להשלים עם **תופעה קניבלית** כזו; ובנוסף, משפחות המתאבדים אינן נקיות מאשמה, במיוחד כשהן גאות בבניהם השאהידים. לא היה מזיק לו גם הרבינו בהקרנת גופות המתאבדים המרוסקות, וזאת כדי להציג כאבסורד את סיכוייהם ליהנות משלל הבתולות בשמים ...

• **גורלו של ערפאת כ"ראש הפירמידה":**

לשאלה המתבקשת, האם הכרעה כוללת גם את חיסולו או סילוקו של ערפאת – התשובה היא שעדיף לממשה מבלי לחסלו או לסלקו מהארץ. **נטרולו והפיכתו לאבר מדולדל**, על-ידי השמטת שלטונו וסמכותו מתחת לרגליו, עדיפים על האופציות האחרות, שכן כך תופגן עוד יותר מוקיוניותו העלובה בלאו הכי. מצב בו מנהיג הפך לכלי ריק, בחסדי ישראל, ימחיש לפלשתינים טוב יותר את הנפבה החדשה שהביא עליהם.

אם ערפאת יסולק, יורשיו לא יהיו בשום אופן טובים או מתונים יותר עבור ישראל. הם לא יפעלו בכנות נגד הטרור שבא מהמחנה שלהם (פת"ח, תנזים) או של שותפיהם האיסלאמיים (חמאס, ג'יהאד) ולא יסכנו את שלטונם או ייכנסו למלחמת אחים בעבור ישראל. הם גם לא יהיו יותר "פרקטיים" בפתרון הסכסוך. זוהי פשוט אשליה מרה להניח שקיימת מנהיגות חלופית טובה יותר לישראל בטווח הנראה לעין. יתר על כן, אם ערפאת יסולק, תדורבן ישראל לשלם מחיר מדיני כבד ליורשיו לשם התבססותם בשלטון.

את ערפאת יש להוציא ממפקדתו **ברמאללה** (שתושמד) ולהעבירו לכפר שבסביבתה, בתנאי מצור.²² בסילוקו של ערפאת מהארץ יש סיכון שעוד יחזור אלינו כבומרנג, כפי שהיה אחרי גירושו מביירות ב-1982. בכל מקרה, כל פעילות אישית נגד ערפאת אינה צריכה למנוע את הריסת התשתית השלטונית של "הרשות" ביו"ש ובעזה.

ההחלטה לראות בערפאת פרסונה "לא רלבנטית" היא אולי מההחלטות הבודדות הטובות של הממשלה. הלעג עליה בישראל ובחו"ל, נובע יותר מאווילות מאשר מהבנת הנקרא. אי-הרלבנטיות של ערפאת אינה כופרת בכך שנבחר כמנהיגם של הפלשתינים (ועל כך אבוי להם...). ואינה טוענת כאילו ישראל מנסה למנות להם מנהיג אחר. אי-הרלבנטיות שלו היא כזו של סדאם חוסיין או פידל קאסטרו. לגבי סדאם וקאסטרו – ארה"ב לא כפרה בעובדת היותם ראשי מדינותיהם ושנבחרו על-ידי בני-עמם. היא רק התייחסה אליהם כאל מנהיגים מצורעים שעמם אין שום מגעים, זולת עימות מדיני או צבאי. לאחרונה משמיעה ארה"ב קולות רמים לרצונה לפעול אף בכוח להפלתו של סדאם והחלפת משטרו, ואיש לא מעלה הטענה המתחסדת – הכיצד, והרי הוא נבחר על-ידי בני-עמו... וכמובן, ארה"ב לא ראתה בהנהגת הטאליבן מנהיגות ראויה לאפגניסטן, והביאה להיעלמותה.

לשאלות המתריסות של הרוצים ביקרו של ערפאת, לאמור – **מה יהיה אחריו?** שמא יהיה כאוס, או יבוא החמאס ויהיה גרוע יותר?

התשובה לכך היא כפולה: קודם כל – כבר עכשיו, עם ובגלל ערפאת המצב בלתי-נסבל, אז מה יכול להיות כל-כך גרוע אחריו? ובנוסף, משיעלו החמאס והג'יהאד או שלטון כנופיות – יהיה רק טוב יותר לישראל, כי

יתברר, לעוד מי שהדבר טרם ברור לו, עם מי יש לה עסק. לגבי החמאס והג'יהאד האיסלאמי או כנופיות אחרות, לא תהיה התלבטות רבה אם מדובר בדמיון לבן-לאדן או לא, וחופש הפעולה האסטרטגי של ישראל רק יתעצם.

3. "לאחר ההכרעה" – תשובות למתריסים

"מה יהיה לאחר הכרעת הרשות וארגוניה?" מתריסים המתנגדים, וכוונתם בעיקר ל"אסון" המוסרי, הצבאי והמדיני הכרוך לדעתם בהשגת הכרעה על הפלשתינים וחזרה לשליטה עליהם, לאבדות הצפויות ולתגובה האפשרית, ובמיוחד של מדינות באירופה.

ובכן, אין קושי להתמודד בחששות מוגזמים אלה, וזאת בשלל הנמקות:

• אין ברירה

המצב הקיים הנו בלתי-נסבל מכל בחינה. כשמדינה מתוקנת נמצאת בעימות מזוין עקוב מדם ומסוכן ביותר, חובה עליה לפעול לסיומו בכל דרך. הכרעת "הרשות" אין פירושה כאמור כיבוש קבוע של כל הערים והיישובים הפלשתיניים. גם כיבוש זמני, אך לתקופה משמעותית עד לטיהור אתרים מרכזיים – הוא נכון. וגם אם יתארך הכיבוש, אין בכך אסון, שהרי כבר היינו שם, ואם משווים את מצבנו אז להיום – התשובה ברורה. ההשתלטות על מחנות פליטים ויישובים פלשתיניים היא משום שרק אנו יכולים לעשות את "העבודה", דהיינו להילחם בטרור באמת. הם אינם רוצים, או לא יכולים. להתריס, במצב כזה, "מה יהיה ביום שאחרי ההכרעה", פירושו לא לקרוא את המצב נכונה, או גרוע מכך, להשלים עמו ולהודות שאויבנו ניצח אותנו, וכל זאת מחשש לסיכונים מוגזמים ואולי אף מדומים. אחרי הכל, מדובר במצב של אין ברירה אמיתי, כשאין כל סיכוי להסדר אמיתי, וכשהם יזמו וכפו עלינו העימות בנתונים הכי לא-צודקים שאפשר. אז איזה חוסר מוסריות יש בהכרעתם ובשליטה עליהם? ועוד: אי-הכרעה לא תאפשר לנו עתיד בטוח אי-פעם – הרי יחזרו על תוקפנותם בכל פעם שיחליטו שאינם מסופקים, ואנו נצדיק את דברי נסראללה (בעת נסיגתנו מלבנון), שעוצמתנו היא כזו של "קורי עכביש".

• לא במגננה תהיה תפארתנו

הנפנוף באבדות צפויות וה"סיכונים הלבנוניים" שיהיו במהלך הכיבוש ובעקבותיו, הוא מוגזם. מוזר שלא מעטים אצלו טרם הפנימו **שבלבנון לא נלחמנו כראוי – רק הגנו על עצמנו**, ללא מטרה לנצח. לכן, מודל זה אינו דוגמה תקפה. נשוב ונזכיר שב-15 שנות שהותנו בלבנון (1985-2000) היו לנו 265 הרוגים, לעומת מעל 420 בכשנה וחצי של העימות הנוכחי. אם צה"ל יפעל נכונה, וביוזמה איכותית מול הפלשתינים, סביר שאבדותינו תהיינה מזעריות. ככלל, **כשהיוזמה ההתקפית בידי צה"ל, תמיד יהיו אבדותינו קטנות מאלה שבמצב של מגננה סטטית**, כשאנו נתונים ליוזמות האויב ולהפתעותיו. ועוד: אילו היינו עושים הדבר הנכון, קרי הכרעה, בתחילת העימות הנוכחי – לא היינו מגיעים להקזת הדם המתמשכת ולמספר הקורבנות והפצועים הקשה מנשוא. בעבר הרי "הוזהרנו" מכניסה לשטחי A, שתלווה במאות נפגעים, והדבר התברר כלא-נכון כלל. גם כניסה חודרנית ליישובים ומחנות הפליטים הפלשתיניים ושהייה בהם ככל הדרוש, לא חייבת לשנות התוצאה.

• מדובר בשליטה ביטחונית בעיקר

גם "חזרה לשליטה על העם הפלשתיני" אינה, רחמנא לצלן, סוף העולם. הוכח מזמן שאם אנו לא נשלוט בהם – הם ישלטו בנו וימררו את חיינו. מה גם ששליטתנו לא תהיה "בכלל העם הפלשתיני" אלא רק במקומות החיוניים לביטחוננו ולאינטרסים שלנו, ולתקופת הזמן הדרושה (אף אם תתארך). זאת ועוד, אין הכרח בשליטה מלאה במקומות הנדרשים, אלא בשליטה **ביטחונית**, דהיינו, להופכם משטחי A לשטחי B. יוזכר שכאשר שלטנו בכל שטחי יש"ע היה לנו גם מודיעין רב יותר. **חוסר מודיעין מספק כיום** הוא בעוכרי הפיגועים וההרוגים הרבים שלנו, שכן קשה יותר לסכלם מבלי נוכחות בשטח.

• לחצים בינלאומיים

אירופה: מאיימים השכם והערב שדעת הקהל הבינלאומית, ובייחוד האירופית, לא תאפשר לקיים את הכרעת "הרשות", שיטילו עלינו סנקציות וכו'. נכון שהצביעות האירופית, המוטה אוטומטית לטובת הערבים, מקשה. אך אסור לאפשר לה להיות גורם בולם לעשיית המהלך הנכון. אסור שנהיה אסקופה

נדרסת ללחצים בינלאומיים, כשהאינטרסים שלנו וחיינו נמצאים בסיכון **קיומי**. יתר על כן, ככל שההכרעה תהיה מהירה ונחרצת – הם יאלצו להשלים עמה, כפי שהשלימו בעבר עם מהלכים שלא לרוחם, הגם שבמורת רוח. מותר להעריך שהנזק מן האירופים, שלא כולם עשויים מקשה אחת, יהיה קטן מהמשוער.

ארה"ב: הלוח הרוח בממשל ובדעת הקהל האמריקאיים עד כה הוא כזה שלא יציב אבני נגף כבדות מדי על מהלכינו למעט אולי "גינויים" מובנים של מזכירות המדינה להפסת דעת הקהל הערבית. בארה"ב אוהבים מצליחנים – לא פוסחים ומדשדשים, וודאי לא תבוסתנים. ואף אם יהיה זה גינוי חריף משהו, הוא עדיין יהיה נסבל פי כמה ממחיר הקזת הדם הנוראית והנמשכת. ראוי להזכיר את דברי הנשיא בוש בנאומו השנה על מצב האומה, ש"אסור לחיות באשליה של תחושת ביטחון מזויפת". וזהו בדיוק המצב של אי-הכרעת הטרור.

• תגובת מדינות ערב

נטען גם שהכרעת "הרשות" תביא עלינו מלחמה כוללת מצד מדינות ערב. מותר להטיל ספק רב בכך, ויוזכרו דברי הנשיא מובארק והמלך עבדאללה, שנשנו יותר מפעם, שאין בכוונתם להיגרר למלחמה בישראל בעבור "הרשות", וטעמיהם עמם. שתי ממשלות אלה יוכלו גם לעמוד בלחצי רחוב של קיצונים מוסתים. גם אם תנקוטנה בצעדים מדיניים חריפים, ואפילו בהפגנות כוח צבאיות, לא נראה שיעברו את סף המלחמה.

* * *

באחת, מצבנו העכשווי משול לבעירה נוראית בשדה נפט, שהדרך היחידה לכיבויה הוא בפיצוץ. ועוד: אם לא משיגים הכרעה, מצבנו רק ילך וייעשה גרוע יותר, וללא ספק חמור יותר מכל סנקציה ערבית ובינלאומית, ובעיקר אירופית.

יוזכר, אפרופו, שאדמו"רי המתריסים לא היו מוטרדים כלל מהשאלה "מה יהיה לאחר ההכרעה". יוסי שריד: "אם הפלשתינים יעזו לסכן את ישראל, שטחם ייכבש תוך 24 שעות, ותהיה יהודה ושומרון לצמיתות" (**ידיעות אחרונות**, מרץ 1991). **ואילו א.ב. יהושע:** "אם יגיע היום שבו הפלשתינים יפרו ההסכמים, אז אני כיונה אומר – נפעל נגדם בכל הכוח וניכנס בהם כסאת, ואף נפנה אותם בצורה מסודרת מעבר לירדן." (בריאיון **לזמן תל-אביב**, 1993)

ג. למחדל אי-ההכרעה

לא יהיה נכון לסיים עבודה זו, ללא התייחסות למחדל אי-ההכרעה בעימות של הממשלה הנוכחית. את הסיבות העיקריות למחדל זה (הראוי לדיון נרחב כשלעצמו) נמקד בשני הקשרים בלבד, כדלהלן.

1. המדיניות והאסטרטגיה הכושלת בעימות

ניתן לאפיין את המדיניות של הממשלה בעימות עד כה – כאסטרטגיה של לחץ. זו אסטרטגיה שייעודה נראה כפול: א. לגרום לערפאת ול"רשות", בלחץ צבאי ואחר, לפעול בכוח נגד הטרור הפלשתיני ותשתיתו, ו-ב. משנוכחים שערפאת ו"הרשות" אינם מספקים את הסחורה הנדרשת, להמעיט במעמדם ובסמכותם. בכל מקרה, **אין זו אסטרטגיה של ניצחון ברור**, שלא לומר הכרעה. באסטרטגיית הממשלה גם מובנות סתירות קשות; היא חסרת תכלית ומצטיירת כאובדן דרך.

בהיבט הקונספטואלי, ההנחה שלחץ על ערפאת, בין צבאי ובין מדיני, יגרום לו למגר ממש את הטרור של בני-עמו – הנה הנחה שגויה מיסודה. זו הרי היתה שגיאתו הקשה (וכבר מוכחת זמן רב) של רבין, שהאמין "שהם יעשו את העבודה עבורנו, בלי בג"ץ ובלי בצלם". הטרור, או המאבק המזוין בישראל, בלשונם, הוא הרי עיקר-העיקרים בתפישתם, ולא מעט אף צלח בידם. להניח שהם יגדעו את הענף המרכזי עליו הם סמוכים, ואף יסתכנו במלחמת-אחים למען ישראל, הרי זו פשוט איוולת. לתבוע מ"הרשות" – יצרנית הטרור הראשית – להילחם בטרור, זו תביעה פתטית.

באופן מעשי, פעולות צבאיות תגובתיות וספורדיות (או "איתותים"), אינן מהוות לחץ מספיק על ערפאת ומרעיו לשנות מן האסטרטגיה הבסיסית שלהם. בנוסף, למרבה הצער, יש ממש מסוים בטענות "הרשות" ותומכיה, שהגברת הלחץ הצבאי מקשה עליהם לפעול נגד הטרור ותשתיתו (לו אף רצו). לחץ צבאי משמעותי על מדינה תומכת טרור, יכול לגרום לה לפעול נגדו – ההצלחות הבולטות היו של ישראל מול ירדן (ב"ספטמבר השחור" 1970), של ישראל מול סוריה (בשנים שלפני מלחמת יוה"כ) ושל ארה"ב מול לוב (בתקיפות האוויר במרץ-אפריל 1986). אך בעימות הנוכחי, הלחץ הצבאי על הרשות הפלשתינית אינו מניב פרי, כיוון שהיא-היא הטרור. ואם משום שהלחץ הוא ספורדי, גם הלחץ המדיני על ערפאת, אף שהוא נראה מועיל מעט – בייחוד אחרי ה- 11 בספטמבר 2001 – רחוק מלהיות החלטי וחד-משמעי. ארה"ב מגבילה מלכתחילה את הלחץ עליו ואינה מפעילה האולטימטום המתבקש, שרק הוא יישא אולי פירות. זאת בגלל האינטרסים הכוללים שלה באזור, כמו גם בשל תוכניותיה הלא-ברורות לגבי עיראק.²³ את "הלחץ" של האיחוד האירופי על ערפאת, מוטב אף שלא להזכיר.

אנו עדים לרוב לתקיפות ישראליות תגובתיות ועקרות על מבנים ומתקנים ריקים של מנגנוני "הרשות". ישנם מבנים ומתקנים כאלה שהותקפו יותר מפעם, ותמיד בהיותם ריקים. אבסורדים ראויים להבלטה היו תקיפת בנין המוקטעה בטול-כרם, יום אחרי שצה"ל שהה שם כ-36 שעות; הפלת אנטנת השידור ואפילו פגיעה בבניין השידור ברמאללה – אך עדיין מאפשרים לטלוויזיה והרדיו הפלשתיניים להמשיך לשדר; וחרישת מסלול שדה התעופה דהנייה, פעמיים.

משהוגדשה סאת הסבל, הכניסה הממשלה את צה"ל לרמאללה בטווח עין ממפקדת ערפאת, ושמה אותו במצור. זאת במסגרת הגברת הלחץ על ערפאת. אבל שוב אין זו פעולה מכרעת, משום שאינה מביאה את ערפאת להילחם בטרור (למעט מס שפתיים לממשל האמריקאי), ואינה מביאה להחלפתו, כפי שנשמע לא אחת מחוגי הממשלה. לטעמנו, ראוי להמשיך המצור על ערפאת ל"משגל נסוג" (נכנסים ולא מסיימים...), שהוא גם עקר, שהרי ערפאת יודע שיש לו תעודת ביטוח מפני פגיעה בו.

במקביל לתקיפות רפות אלו, מתבטאת אסטרטגיית הלחץ גם ב"סיכולים הממוקדים". הגם שבמסגרת הלחימה בטרור אין לראות בכך פסול, ולו גם כהענשה ונקמה(!), ודאי כשמדובר במבצע מניעתי – יש להודות בצער שמדיניות זו בלבד אין בה כדי להביא לתוצאות המקוות, ואולי אף להפך. הנה כי-כן, אסטרטגיית הלחץ, המשלבת תקיפות מהאוויר, סיכולים ממוקדים ופשיטות מוגבלות של צה"ל לשטחי "הרשות" – לא הוכיחה עצמה עד כה.

ועוד: אם, כפי שהכריזה הממשלה, "הרשות" הנה תומכת טרור", הרי נקיטה באסטרטגיית הלחץ והימנעות מהכרעה אינן אלא טחינת מילים. כשמכריזים שערפאת אינו רלבנטי, אך במקביל ממשיכים להידבר עם מרעיו שבאים בשמו, או שנותנים לו "צ'אנס אחרי צ'אנס", הופך הלחץ פלסטר, ואף מקעקעים את ההחלטה האחרת ש"לא לשאת ולתת תחת אש". כשחוזרים ומכריזים, על "מלחמת חורמה בטרור", אך עושים זאת בצורה נרפית ועילגת, הופכות ההכרזות למגוחכות. יתר על כן, מלחמת חורמה אמיתית בטרור אינה יכולה להיות בררנית וספורדית. היא גם אינה יכולה להתקיים במקביל לשיחות, ואפילו הן שיחות להרגעת השטח והפסקת אש, שלא לומר שיחות מדיניות.

* * *

החל מסוף פברואר, במחצית ראשונה של מרץ 2002 ובהמשך אותו חודש, כשהחריפו הפיגועים ושפיכות הדמים, הגבירה הממשלה את הפעולות הצבאיות תוך כניסות זמניות למחנות פליטים ולערים פלשתיניות. על אף שפעולות אלה הפריכו את נבואות רואי השחורות לגבי אבדות צפויות, והיו הוכחה נוספת ליכולת צה"ל בפעולות התקפיות שיטתיות, הן לא יצרו מהפך באסטרטגיה הישראלית בכיוון הכרחי של הכרעה. אדרבה, החרפה בלבד של הלחץ הצבאי אף הביאה לשינוי לא-סימפטי בעמדת הממשל (שיגור זיני, "זיגזגים" בהצהרות הממשל, וכו'), וגם לסיכון של הישגינו המעטים עד כה. בנוסף, היעד המוצהר כיום להפסקת אש ללא הכנעת "הרשות" וארגוניה, הוא בכייה לדורות, שכן הוא נותן להם תעודת ביטוח לשרידותם ולתוקפנות נשנית.

* * *

ראוי לשאול לגורמים ולסיבות לאי-הכרעה. סיבה אחת קשורה לאילוצים מחוץ ומבית, בין שהם אמיתיים ובין שמדומים. נראה שעל אף קיום האילוצים, מייחסים להם בממשלה משקל עודף, בבחינת צל הרים כהרים. לעתים גם נוח להשתמש בהם כתירוצים. יוזכר למשל שרק לפני חודשים ספורים נחרדו "חכמולוגים" מהאפשרות שצה"ל ייכנס לשטח A, שיהרוס סמלי שלטון פלשתיני, שלא לומר שיפגע חלילה במעמדו של ערפאת. והנה, השמים לא נפלו. סיבה שנייה קשורה במדיניות הפוליטית של ראש הממשלה, שביטויה – ממשלת האחדות. על אף ההכרה בחשיבותה המסוימת, הוכח שמדובר באחדות מזויפת ומשתקת, שנזקה גדול מתועלתה. לפעמים נראית ההנהגה הישראלית כברית גריאטרים, המושכים לכיוונים מנוגדים ולצדדים שונים. והתוצאה: מדיניות פלאיים, שאינה לא לכאן ולא לכאן.

2. מנהיגותו המאכזבת של שרון

מאז ומתמיד קנה לעצמו שרון, ובצדק, דימוי של ביטחוניסט מושבע (אף יותר מרבין וברק) ושל מפקד כריזמטי. אבל נראה שזה היה נכון לגבי עברו, וברמה הטקטית-אופרטיבית, ולא ברמה הלאומית. בתחום המנהיגות הלאומית קיימת בעיה לגבי אמינותו ותעתועי מדיניותו. זה החל כבר במסע הבחירות.²⁴ לאחר מכן, כראש ממשלה, פלט "פנינים" אחדות שהטילו צל כבד על אמינותו ומנהיגותו: האחת, "איפוק וריסון זה כוח", וזאת לנוכח פיגועי טרור נוראים. השנייה, "דברים שרואים מכיסא ראש הממשלה נראים אחרת", אמירה שבאה לתרץ את מדיניותו, השונה מזו שהציע באופוזיציה ומתדמיתו הכללית. וזאת אומר מי שהכיר את רזי השלטון יותר מכל שר אחר, במלאו את רוב התפקידים הבכירים בממשלות ישראל.

מתחילת דרכו כראש ממשלה החל לפתע שרון לדבר על "ויתורים כואבים" שישראל תצטרך לעשות במו"מ המדיני. לומר זאת בעיצומו של העימות הנורא עם הפלשתינים, ועוד להביע (יותר מפעם) נכונות להקים מדינה פלשתינית – זו הנה סיכלות במיטבה, אף חוסר אחריות ברמת המנהיגות. הדבר חמור במיוחד כשזוכרים שהאיש התנגד בחריפות, ולאורך שנים, להסכמי אוסלו, ואף הפגין זאת במחאת-צום שארכה שבוע ימים מול משרד ראש הממשלה. אם מדובר ב"ויתורים כואבים" כטקטיקה, הרי אי-אפשר להשתחרר מהתעתוע שבכך; ואם מדובר בנכונות אמיתית, הרי שהדבר מעיב על כושר שיפוטו ואחריותו כמנהיג; אם ביטא הנכונות למדינה פלשתינית גם מפני שידע שזה מה שמתבשל ב"חזון" הממשל האמריקאי ורצה להתיישר עמו – יש בכך כניעות ורפיסות בפני האמריקאים, ולא מנהיגות אמיצה.

שרון בז, בצדק אולי, לפרשנים ויועצים למיניהם, אבל בפועל הפך הוא עצמו פרשן. שהרי מה משמעות הדבר, שלאחר כל פיגוע כואב הוא ממחר להאשים את ערפאת ו"הרשות" – אך אינו מוציא מסקנות מתבקשות? והרי תפקידו העיקרי של מנהיג אינו להפנות אצבע מאשימה, אלא לקבל החלטות דרושות – וליישמן. אבל מה שמצטייר הנו עילגות מעשים והקרנה של תחושת חוסר אונים.

בשבוע השני של מרץ 2002 החמיר שרון את מצב אמינותו. בעוד שחודשים רבים הביע, לפחות במילים, תקיפות ונחישות לגבי "אי-קיום מו"מ כלשהו תחת אש" והצורך ב"7 ימי שקט מוחלט" לפני מעבר להפסקת אש ולדו"ח טָנֵט, הפך לפתע עורו והסכים לביטול שני תנאים הכרחיים אלה. הוויתור עליהם, מבלי שיש לכך סיבות ראויות, מעורר תהיות לגבי שרון כראש ממשלה, ולא רק לגבי אמינותו. היעד שלו הפך לפתע "השגת הפסקת אש", כמעט בכל מחיר ותנאי. אפילו היו סיבות מסוימות לתפנית, אך האם שכח שגם אמינות ונחישות במאבק קיומי הן ערך עליון בעוצמתה וחוסנה של מדינה, ובלעדיו **אבוי לה ולהנהגתה?**

גם שותפותו הפוליטית ההדוקה למדי עם אדריכל והוזה אוסלו – שמעון פרס – מטילה צל כבד על אמינותו ונחישותו להנהיג המדינה לחוף מבטחים. הוא הרי מודע לכך ששותפות זו יש בה כדי לשתק יישום המדיניות הנכונה, כמו גם לצייר את מדיניות הממשלה כמזגוגת ללא מצפן, אבל לא נראה שהדבר מציק לו במיוחד. הוא נראה יותר כמי שחושש לשלוט לבד ועם הרוב הטבעי שלו, וזקוק לקביים של "העבודה". אך אומץ והחלטיות שלטונית הם מנהיגות נכונה ונכס עליון במרכיבי החוסן הלאומי.

חששו של שרון משליטה לבדית, והזדקקותו לקביים הללו, עלולים להצביע על כך שהדחף המרכזי שלו הוא לשרוד בשלטון בכל תנאי, גם במחיר האינטרסים האמיתיים של ישראל, ובמחיר התנתקות מאמונתו ודעותיו הנחרצות בעבר. אפשר לכנות את התאוה לשרוד בשלטון בכל תנאי **כאגוקרטיה**, כלומר, שהאגו השלטוני הוא במרכז. שרון לא המציא תופעה זו, אך העלה אותה לפסגות חדשות.

נשאלת השאלה לסיבות השינוי שחל בתדמיתו ובמנהיגותו של שרון. ההערכה היא שמעיקה עליו טראומת מלחמת לבנון. כזכור, הוא יצא ממנה עם תדמית אישית של צמא-דם וְשֵׁשׁ למלחמה, בנוסף להאשמתו בטבח סאברה ושתילה. הגם שאין שחר להאשמה זו, הצלקות בנפשו נשארו, והן נותנות קרוב לוודאי את אותותיהן כיום, כשהוא מנסה בכל מאודו להצטייר כאיש שלום, מנהיג מתון וכיו"ב.

טראומת לבנון מעיקה על שרון מבחינה נוספת. למרות שזו היתה מלחמה צודקת והכרחית לא פחות ממלחמות ישראל האחרות (ורואים זאת במיוחד לאחר שנחשפה תרמיתם רבת-השנים של אש"ף והפלשתינים) – עדיין הפגנות הרחוב, קולות האופוזיציה הצעקניים דאז נגד ממשלת בגין-שרון וועדת כהן, בסיוע התקשורת השמאלנית ברובה, הראו לו שקשה לימין לשלוט ללא מפלגת "העבודה" או בלי קואליציה רחבה – ורצוי מקיר לקיר. שרון חושש אפוא לשלוט ולהנהיג ללא השמאל, ומול תקשורת נשכנית, והדבר מתבטא באסטרטגית כלאיים של לחץ, מדיניות "מזגזגת" ושיתוק אסטרטגי בעימות הנוכחי.

אפילו נניח ששרון אינו מאמץ את המהלך ההכרעתי משום שהוא מעריך שהחברה הישראלית אינה מוכנה להקרבה וללחימה רבתי, גם אם זו הכרחית – הרי זהו בדיוק מבחנו של מנהיג אמיתי, קרי, להוליך העם לעשות הדבר הנכון והראוי. אך אולי בתוכו פנימה הוא יודע שאינו מנהיג נוסח צ'רצ'יל (אמת של "דם, יזע ודמעות" מול אשליות שווא).

בכל מקרה, אפילו בניכוי ההיבטים המתחשבים והנוטים חסד לשלטונו, הכרח לומר ששרון הנו אכזבה גדולה כ"מר ביטחון", וודאי בתחום המנהיגות הלאומית. הדבר מצער שבעתיים, שכן מאגר המנהיגים הפוטנציאליים האותנטיים בישראל הוא דל.

3. היש אלטרנטיבה להכרעה בעימות

... (גדר והפרדה חד-צדדית למשל)

יש כמובן הסבורים, שהכרעה צבאית בעימות אינה אפשרית מבחינה פרקטית ומוסרית. חלק מהם מלהגים על "אופק מדיני", שהדיון לעיל הפריכו מכל וכל. חלק אחר מודע לרדידות "האופק" ומציע פתרון של גדר והפרדה חד-צדדית. אך גם רעיון זה הנו נוהל ועלבון לאינטליגנציה.

נתמקד בחמישה נימוקים בלבד:

א. הפרדה חד-צדדית משמעותה שאנו מסתגרים מאחורי גדרות ומאפשרים לפלשתינים לעשות **בצדם את כל העולה על רוחם**, שהרי לא נוכל לאכוף עליהם דבר משברחנו והתכנסנו בתוכנו. מעשית, פירושו שהם יהוו מדינה לכל דבר ועניין, ובכלל זה לא יקיימו פירוז צבאי (ש"קודש" אף על-ידי השמאל כתנאי בל יעבור); שיריו על מטוסינו "המחללים את שמיים הריבוניים"; שיכניסו לתחום שלטונם את מה, את מי וכמה שירצו; שישאבו את מי אקוויפר ההר ללא הגבלה ועוד יזרימו אלינו את הביוב. ועל הכל יוכלו לקבל גיבוי ביטחוני איראני שישתקנו, כאמור לעיל.

ב. הפרדה חד-צדדית שלא תהיה מקובלת על הצד השני, ועוד כזו שתנגוס ב"אדמה הפלשתינית", משמעותה **שלעולם לא יהיה לנו שקט**, ושאנו מסתמכים רק על יכולת (מפוקפקת מראש) להדוף את גלי הטרור והתוקפנות. במילים אחרות, אנו **נותנים לפלשתינים הכשר מראש להמשך הטרור** והתוקפנות ככל שיצלח בידם.

ג. **כל גדר ומכשול ניתן לעקוף**. גם גדרות "בלתי-עבירות" כמו ברצועת עזה ובגבול לבנון נפרצו לאחרונה (בעזה מספר פעמים!), וגרמו אבדות כבדות. גם את הגדר והמכשול בבקעת הירדן חדרו במהלך השנים פעמים רבות וגרמו לנו לנפגעים. אף את חומת ברלין עברו אלפי מזרח-גרמנים. ובכלל, כל גדר ומכשול ניתן לעקוף באש תלולת-מסלול (מרגמות ורקטות) ובאש נ"מ.

ד. רעיון "הגדר וההפרדה" מצביע על מהפך אסטרטגי-קונספטואלי מסוכן: לאמור, שמגננה והתכנסות מאחורי גדר ומכשול היא "ה"תשובה למלחמה בטרור ולצרותינו. אך כאמור, **במגננה לא תהיה לעולם תפארתנו**. במגננה נהיה תמיד מופתעים מיוזמותיו התוקפניות של האויב. מעבר למגננה יהיה גם עדות חיה וחותרת לתבוסתנו ולניצחון הטרור. ישועת ה"מעטים מול הרבים והעוינים" הנה

תמיד אך ורק בהתקפיות. ועוד: התכנסות מאחורי גדרות מצביעה בחריפות על מנטאליות הגטו והגלות שטרם נעקרו מאיתנו כליל.

ה. בניית גדרות ומכשולים ראויים לשמם תארך שנים ותצריך משאבים כספיים שאינם מצויים דיים. אם אלה בסופו של דבר יהיו מחוררים כגבינה שווייצרית, ועוד יעלו הון רב – עדיף להשקיע משאבינו ומאמצינו בצרכים לאומיים עדיפים (כלכלה, אבטלה, רווחה וכיו"ב). לשון אחרת, מדובר ב**פרויקט סיזיפי**.

בחרנו להתמקד בחמישה נימוקים, אך ישנם נוספים לאווילות רעיון "ההפרדה והגדר". נזכיר כמה מהם בחטף: איפה על הקרקע ימוקמו הגדר והמכשולים, ואילו יישובים יופקרו – כשהמשמעות לכך בתנאי העימות חמורה ביותר; גם **האפליה בין דם לדם**, כלומר בהעדפת הגנה על היישובים ב"קו הירוק" לעומת אלה שביש"ע הנה בלתי-נסבלת; הפרדה חד-צדדית פירושה חזרה אומללה על **הנסיגה המחפירה מלבנון** שהביאה עלינו ישירות את העימות עם הפלשתינים; ובירושלים המעורבת, ניתן לבצע הפרדה ראויה? והרי "עוטף ירושלים" יועיל אך מעט מול ההשקעה.

באחת, גם ברעיון הגדר וההפרדה החד-צדדית אין אלטרנטיבה להכרעה.

ד. תמצית הנחות היסוד

האמירה שאי-אפשר לנצח את הטרור היא נואלת, שכן משמעותה שלפלשתינים יש מלכתחילה אסטרטגיה המסוגלת להביסנו כל אימת שיפעלוה. ובכן, לא רק שאפשר לנצח את הטרור, ובעימות המזוין הנוכחי, אלא שחובה גם להכריעו. דהיינו, לשלול מהם את **יכולת** הלחימה ואת **הרצון** להמשיך בה.

הכורח בהכרעה נובע מכך שמצב הביטחון הלאומי והאישי בישראל מאז תחילת העימות הנו בלתי-נסבל, ואסור לו להתקיים, שכן הוא גורר אותנו למלחמת התשה מסוכנת ביותר.

כל אלטרנטיבה מדינית ואחרת להכרעה – מבוססת על כרעי תרנגולת ומשאלות לב.

א. מדוע הכרעה בעימות כה הכרחית?

1. העימות, מאז סוף ספטמבר 2000, הנו יותר מטרור, ומתאפיין גם בפעולות לחימה מובהקות. הוא הולך ומחריף מיום ליום בממדיו, בשיטותיו ובאמל"ח המופעלים.

2. הרשות הפלשתינית וארגוניה יזמו וכפו את העימות, למרות שעמדו לקבל מממשלת ברק את מלוא דרישותיהם על מגש של כסף. אנשים רציונליים ובני-תרבות, שהמניע שלהם הוא דרישות מדיניות בלבד – היו עטים על כך. אך לפלשתינים היתה כוונה להשיג יעדיהם באמצעות אלימות ולחימה דווקא, תוך אימוץ "המודל הלבנוני" – דהיינו, הכנעת ישראל, וגירושה בדם ואש משטחי יש"ע עד לסנטימטר האחרון.

3. להגם של ערפאת ותומכיו על "כיבוש והתנחלויות" כשורש העימות הוא עלבון לאינטליגנציה, שהרי עמדו לקבל את מלוא השטחים ו"להשתחרר מהכיבוש", אך העדיפו מאבק עקוב-דם.

4. מי שאומר, כיום, שדרוש לפלשתינים "אופק מדיני" להפסקת המאבק, הנו תלוש מהמציאות, שהרי בויתורי ברק היה להם הרבה יותר מ"אופק". ועוד: להציע כיום אופק מדיני – דהיינו, מדינה פלשתינית או שטחים נוספים, משמעו לתת פרס ותגמול על תוקפנות נפשית, במקום להעניש. שהרי אם מעשיהם משתלמים וכדאיים, מדוע להפסיקם? בנוסף, הדוגלים ב"אופק" מודים, בעצם, שהם מוכנים להיכנע לטרור.

5. הדשדוש וחוסר ההכרעה במצב הנוכחי פוגעים בחוסן הלאומי, בתחושת הביטחון בעתיד ובאמונה בצדקת דרכנו, ועלולים אף לעודד את התופעה, הקיקיונית כרגע, המכונה "סרבנות", שמקורה בעיקר בעייפות החומר ובמגמה ההדוניסטית הפושה בקרב החברה הישראלית והנוער.

6. מי שחושב שהבעיה היחידה המפרידה בינינו ל"קץ הסכסוך" היא "רק זכות השיבה" – טועה קשות. אין בכוננתם לוותר על הקמת מדינה ריבונית ועצמאית שתקיף את מלוא שטחי יש"ע, לרבות ירושלים והר-הבית, ללא כל יישוב יהודי (או גרוע מכך – יישובים יישארו, אך בריבונותם...), וללא טיסות חיל-האוויר בשמיים. הם לא יתפשרו על מדינה סוג ב' שתהיה

מפורזת, ושלא תשלוט על מעברי הגבול ומקורות המים. גם בכותל דרישתם היא ליישם סידורי תפילה מגבילים, כבתקופת המנדט. דרישות אלו מועלות עד עצם היום הזה על-ידי ערפאת ועוזריו "המתונים". ייעודן אחד: לשלול את זכות קיומה ההיסטורי-מוסרי של ישראל ולערער את אופיה כמדינה יהודית-ציונית. בנוסף לכל אלה, עומדים הפלשתינים על זכותם ה**טבעית** לטרור ומאבק מזוין שאינה נופלת בחשיבותה מ"זכות השיבה".

7. עם ערפאת ומרעיו לא רק שלא יהיה שלום (על שלום-אמת אין על מה לדבר), אלא אף לא הסדר אמין, שהרי בחירת אופציית הלחימה לאחר חתימת הסכמי אוסלו מצביעה שוב ושוב שלא כיבדו ולא יכבדו כל התחייבות מפורשת שלהם. וכי רבין היה חותם איתם על הסכמי אוסלו לו ידע שאין להם כל כוונה לכבדם?

8. בשנה ומחצה לעימות העקוב מדם נרצחו כבר מעל 420 יהודים ומספר הפצועים הגיע למעל 3600. כדי לסבר את משמעות המחיר הנורא בנפש, נזכיר כי במהלך כ-5 שנות "האינתיפאדה" (סוף 1988-1993) הגיע מספר הרוגינו לכ-150, ובמשך כל 15 שנות שהותנו בלבנון (1985-2000) היו לנו 265 הרוגים. אם "נגדיל" זאת למונחים אמריקאיים – נקבל כ-22,000 קורבנות (!).

9. אם בתחילת העימות כושר הרתעתנו היה בתהליך שקיעה, עתה קרס לחלוטין, והטרור הפלשתיני פוגע בנו באופן חופשי ובכל אתר. הבאנו את עצמנו למלחמת התשה, שסופה שנפסיד בה כבכל ה"התשות" הקודמות. סדקים וערעור הלכידות הישראלית ניכרים כבר כיום, ויחריפו (גם הנסיגה מלבנון ארכה כ-15 שנה), עד לאובדן מוחלט של תחושת הביטחון ויצר הקיום וההישרדות.

10. אם לא נכריע את "הרשות" וארגוניה, לא יהיה לנו אי-פעם עתיד בטוח, שהרי הם ישובו וינקטו במאבק אלים כל אימת שלא יסופקו לשיטתם, ובנתונים טובים יותר. אין כל ערובה שהפלשתינים יסתפקו אי-פעם במה שיקבלו או ישיגו, ובוודאי משיראו בישראל מדינה עלובה ונסוגה וברת-סחיטה.

11. הקמת מדינה פלשתינית כיום, יותר מתמיד, היא "אסון ידוע מראש". במקום רשות טרוריסטית – נקבל מדינת טרור. ביטחונם העצמי במדינה פלשתינית, שהושגה בדם ואש, רק יגדל ויהיה אסוני לישראל: צרותיה למול "הרשות" כיום יחווירו אל מול מדינה עצמאית, ריבונית ומוכרת בעמים.

12. מדינה פלשתינית תחתור ללא ספק לכריתת הסכמי הגנה. אחד הסיכונים הפוטנציאליים החמורים בכך, שיכול אף לשתק את יכולת פעולתנו, הוא שיוענק לה גיבוי ביטחוני איראני, הנסמך על טילי "שיהאב" ונשק גרעיני. הקשר הפלשתיני-איראני שנחשף (באונייט הנשק קארין A) יכול רק לבסס סיכון זה.

ב. הכרעה כיצד?

1. דוגמאות עכשוויות לכך שניתן לנצח טרור וישויות תומכות בו, הן ניצחונה המוחץ של תורכיה על הטרור הכורדי, וזה של ארה"ב באפגניסטן, אך אין אלה הדוגמאות היחידות. (בהערת שוליים 17 צוינו דוגמאות נוספות).

2. הניצחון התורכי על הטרור הכורדי מאלף במיוחד. משך 15 שנה הכה טרור זה בתורכיה, בסיועה של סוריה. באוקטובר 1998 איימו התורכים במלחמה על דמשק, תוך ריכוז כוחות. סוריה נכנעה, סגרה את בסיסי ה-PKK שבשטחה ובשטח לבנון, וגירשה את מנהיגם אוצ'אלן מתחומה. אוצ'אלן נתפס, וגזר דין מוות מרחף על ראשו. הטרור הכורדי לא רק שפסק, אלא שה-PKK הודיע לאחרונה ש"הוא מפסיק לפעול ויקדם ענייני המיעוט הכורדי במדינה כחוק". הלקחים לישראל: מלחמת חורמה נחושה ועיקשת, נכונות להגיע אף לסף מלחמה כשאינטרס חיוני בסכנה, וסילוק ראש הפירמידה – הם שיכולים לפתור טרור מתמשך.

3. באשר לנו, שלושה עקרונות מרכזיים צריכים להנחותנו בדרך להכרעה: ראשית, חייבת להיות כוונה של הכרעה. שנית, לנקוט במערכה יזומה, נחושה, מקיפה ושיטתית, במקום בתגובות ספורדיות, נקודתיות. למחלה הדורשת ריפוי בניתוח רבתי – השימוש בכדורי אקמול לא יעזור.

העיקרון השלישי הוא שיש לבצע את המערכה במהירות ולא למושכה לאורך זמן. ההכרעה תושג באמצעות חמישה מהלכים בו-זמניים, כמפורט להלן.

4. הריסת התשתית השלטונית, ובכלל זה כל בסיסי הכוח והסמכות של "הרשות" – מפקדות, "מיניסטריונים" ומוסדות. בתשתית זו נכללים גם מתקני תקשורת ומערכי קשר. יש לפגוע גם במערכת אספקת הדלק, החשמל, התחבורה והייצור. הריסה ספורדית ותגובתית של סמלי שלטון ומתקנים ריקים היא חסרת תכלית.

5. כיבוש שטחים חיוניים ביש"ע ופעילות חזיתית נגד ארגוני המחבלים. בכלל זה לכבוש מחדש שטחים ביש"ע, שבאיוולת אוסלו נמסרו לפלשתינים. כמו למשל, גבעת אבו-סנינה בחברון והעיירה בית ג'אלה. גם העברת בית-לחם ויריחו לשליטה פלשתינית מלאה (A) במקום לשליטה משותפת (B), היתה מיקח טעות שראוי לתקנו. במקביל, על צה"ל להיכנס באופן מקיף לשטחי A, כולל לקני הצרעות במחנות הפליטים, לפרוק נשקים ולעצור מחבלים. מוטב כך מאשר ישמשו קני מחבלים הפועלים בקלות נגד ישראל. לפתיחת מהלך ההכרעה אפשר להתמקד בכיבוש קבוע, או לזמן משמעותי, של שני מרכזי השלטון – רמאללה ועזה ומחנות פליטים עיקריים – וכיתור הדוק של ערים ויישובים אחרים.

6. גביית מחיר מדיני: עד אשר הפלשתינים לא יפנימו שכל מאבק מסתיים באובדן הישגים לאומיים ונסוגתם לאחור – לא יהיה לנו שקט. כך למשל עליהם לשלם כבר באובדן חזונם למדינה פלשתינית, ובוודאי יש לשלול מהם סיכוי לשטחים נוספים. על ישראל גם להפוך בהדרגה וכתגמול שטחי A לשטחי B, דבר שיהווה עבורם אובדן מידי.

7. התמודדות חזיתית מול מתאבדים: ראשית יש לאמץ את דברי ס. יזהר, שכתב: "חברה שמחנכת את בניה להתאבדות ומקדשת את מעשיהם, מוציאה עצמה מהכלל האנושי ואסור שלעולם הנאור ולישראל יהיה עמה שיח ושיג, כשם שאין מה לדבר עם קניבלים". במקביל, על ישראל להרתיע מחבלים על-ידי איום על משפחותיהם, דהיינו פיצוץ מגוריהם והגלייתם מהם. גם הקרנת הגופות המרוסקות תציג כאבסורד את יכולתם ליהנות משלל הבתולות...

8. גורל ערפאת: נראה שעדיף שהלה לא יסולק מהארץ, כי הנזק שהוא יעשה בחו"ל יהיה גדול מאשר כשהוא בפיקוחנו. עם זאת, יש להוציאו ממפקדתו ברמאללה (שתיהרס), ולהעבירו לסביבתה, כאבר מדולדל ובתנאי מצור (וללא מדיו והכאפיה). ההחלטה על אי-הרלבנטיות שלו היא מההחלטות הטובות הבודדות של הממשלה. אין פירושה כפירה בעובדת היבחרו, אלא שלנו אין שיג ושיח איתו, בדיוק כמו שלארה"ב אין כזה עם סדאם חוסיין (שאותו אף רוצים להחליף!) או עם פידל קאסטרו.

9. "מה יהיה מחיר ההכרעה ואחריה?" למתריסים שהכרעה תביא אסון מוסרי, צבאי ומדיני ייאמר:

- לא מדובר בכיבוש קבוע של כל הערים הפלשתיניות. כיבוש ערים מרכזיות כרמאללה ועזה (כהתחלה) לזמן משמעותי, וטיהורן כראוי, יספיקו כדי להשיג זעזוע הכרעתי.
- "הסיכונים הלבנוניים" אינם תקפים להכרעת "הרשות" וארגוניה. כמו-כן מגזימים במספרי האבדות הכרוכים בכך (כניסת צה"ל למחנות הפליטים בסוף פברואר- תחילת מרץ 2002 ובהמשך אותו חודש הוכיחה זאת).
- אין גם צורך בשלטון מלא באזורים שייכבשו, אלא בהפיכתם לאזורי B.
- מגזימים גם באילוצים הבינלאומיים, כמו גם בסיכונים להגיע למלחמה כוללת. בכל מקרה, אם לא מכריעים כעת – מצבנו יהיה חמור פי כמה מכל סנקציה ערבית ובינ"ל.

ג. למחדל אי-ההכרעה:

1. מחדל אי-ההכרעה בעימות נובע מהמדיניות והאסטרטגיה הכושלת של הממשלה, וכן ממנהיגותו המאכזבת של שרון.

2. האסטרטגיה בעימות היא של "לחץ", שמשמעותה לגרום לערפאת ול"רשות" לפעול בכוח נגד הטרור ותשתיתו, ובמקביל להמעיט במעמדם ובסמכותם. אין זו אסטרטגיה של ניצחון ברור, שלא לומר הכרעה. אבל גם כך גלומות בה סתירות קשות, והיא אף חסרת תכלית.
3. ערפאת לא יילחם בכנות בטרור שנובע מקרבו ומבני-עמו, וזאת מפני שמאבק מזוין הוא מעיקרי תפישתם, וגם די צלח בידם. הוא אף לא יסתכן במלחמת-אחים עבור ישראל. בנוסף, הלחץ הישראלי הספורדי והנקודתי אין בו כדי להכריחם לשנות ממדיניותם, מה גם שהתקיפות הישראליות הן לרוב תגובתיות ועקרות. גם המצור על ערפאת, שהנו מהלך ראוי, אינו אלא חצי מלאכה.
4. המדיניות העקרה והמזוגזגת הנה תוצאה של התחשבות יתר באילוצים, בין אמיתיים ובין מדומים. בכלל, נראה ששרון מגזים באילוץ העיראקי מצד הממשל האמריקאי. מעניין שרק לפני חודשים ספורים נחרדו בארץ מהאפשרות שצה"ל ייכנס לשטחי A ויפגע בסמלי השלטון הפלשתיני או במעמד ערפאת, והנה, השמים לא נפלו. מדיניות קָשָל זו היא גם תוצאה של הפוליטיקה של שרון, שסובבת סביב ממשלת אחדות. אך ה"אחדות" משתקת את המדיניות הנדרשת והנכונה, ונזקה נראה גדול מתועלתה.
5. מנהיגותו המאכזבת של שרון מתאפיינת לא רק במדיניותו המתעתעת, אלא גם באמינות קלושה. הדבר ניכר, בין היתר, בפניני לשון כמו "איפוק זה כוח", "מכיסא ראש הממשלה דברים נראים אחרת" והכרזתו שהוא בעד "ויתורים כואבים"; זאת, כשבעבר האיש ביטא את מחאתו נגד הסכמי אוסלו, בין היתר בצום של שבוע לפני משרד ראש הממשלה. נכונותו למדינה פלשתינית אינה אלא פלסטר לדעותיו מאז ומתמיד, וביטוי למורד-לב מדיני. כך גם שותפותו ההדוקה עם אדריכל אוסלו, שמעון פרס.
6. נראה שטראומת לבנון, ממנה יצא שרון עם תדמית של צמא דמים, מכה בו עד היום והא חושש משליטה לבדית, דהיינו עם בני-בריתו הטבעיים בימין וללא הקביים של מפלגת העבודה. זהו סוג של אגוקרטיה, שמשמעותה – רצון לשרוד בשלטון בכל מחיר.

ולסיום

המסקנה מדיוננו היא שהכרעת "הרשות" וארגוניה היא סם חיים עבורנו. ההכרעה אולי אינה פשוטה, אך היא הדבר הנכון לעשותו. נכון, מפני שכל אלטרנטיבה אחרת אינה ישימה, או שהיא גרועה יותר. הרי ברור, לאחר שנים של ניסיון מר ונמהר, שאין למצב פתרון ראוי, והחוכמה היא לבחור **בפתרון הפחות גרוע**. הכרעת הפלשתינים היא כזו. את המפלצת שהקמנו יש להעביר מהעולם. ברור של"רשות" וארגוניה אין מבחינתנו כל תקווה, ועדיפה להם מכת החסד. הצעת "אופק מדיני" כיום היא ניסיון מעורר חמלה להחייאה מלאכותית של חולה סופני.

ומילה אחרונה, 18 חודשי העימות הבלתי-נסבל לא "הוכיחו" כלל שאין פתרון צבאי, אלא הצביעו דווקא על אימפוטנציה ומנהיגות מאכזבת.

* * *

הערות

- 1 פורסם *מתיב* במרץ 2001 ובינואר קודם לכן כחוברת נפרדת.
- 2 חלקן הוזכרו במאמר לעיל ומפורטות גם בהמשך, בהערת שוליים 17.
- 3 לארי שביט, *במוסף הארץ*, 14.9.01.
- 4 לפי תיאורו של בן-עמי דרשו הפלשתינים גם את כוכב יאיר. זה אולי ההסבר למעברו של ברק לכפר שמריהו...
- 5 קרוב לוודאי, מתוך תשוקה להירשם באנאלים של ההיסטוריה וכדי לקבל פרס נובל.

- 6 בסופו של עניין, ניתן לדמות ויתורי ברק למעשה בלעם, דהיינו, רצה לקלל ויצא מברך.
- 7 פורסם *הארץ*, 4.2.2002.
- 8 גם אבו עלא, הפרטנר ה"מתון" של פרס ושרון (זה ששרף ורמס את דגל ישראל ברמאללה לפני חודשים) אומר בריאיון (מצוטט *הארץ*, 29.1.2002):
- 9 מי יקבל מדינה שישראל תפקח על גבולותיה, על מרחבה האווירי ועל כל יוצא ובא? מדינה דמוית גבינה שוויצרית – גושי ההתנחלויות שמקיפים כפרים פלשתינים, וצה"ל בכל מקום. המדינה הפלשתינית תתנגד לכל סממן של קולוניזציה של אדמתה וסיפוח חלק כלשהו משטחה". כך גם אבו מאזן, מיוזעו הוותיק של שרון (ר' *הארץ* 4.2.2002): "הפלשתינים מסרבים לפחות מ-100 אחוז משטחיהם, כפי שהיה המצב עם מצרים וירדן ושיהיה בלבנון וסוריה".
- 10 וכך גם פייסל חוסייני בריאיון מיוני 2001.
- 11 אפרופו "נורמליזציה" ראוי להזכיר את דברי הנשיא הסורי חאפז אסד שאמר, במהלך המו"מ עם ישראל, שאפילו יחתום איתה על שלום לא יקיים עמה בהכרח יחסים דיפלומטיים, כפי שיש לו שלום עם לבנון אך לא קיים בה מעולם נציגות דיפלומטית!
- 12 באמצע דצמבר 2001 "חגג" ביה"ח "הדסה" בלבד את קבלת הפצוע ה-1000 בעימות, וסה"כ הפצועים עומד כבר על כ-3,600.
- 13 זכור הוויכוח על סיכויי הטק"ק העיראקי לקראת מלחמת המפרץ ב-1991. גם אז היו פרשנים בפרוטה שדיברו על אימפקט מזערי. בחיל-האוויר הישראלי טענו אז בפשטנות שמטוס נושא בכנפיו פי ארבעה ויותר חימוש מאשר בראש הטק"ק. אך מי שחקר את השפעת הסקאדים האיראניים על בגדאד ושל טילי ה"אלחסי" העיראקיים על טהרן, ידע שמדובר בנשק שמסוגל להוציא חברה ומדינה מאיזונה ושלווה, וזאת ראינו גם באימפקט של 40 טילי ה"אלחסי" על עורפנו, כשאוכלוסיית מרכז ישראל נדדה כסהרורית ברחבי הארץ, וחלקה נטש לחו"ל.
- 14 אירוניית הגורל היא שיהודי בריה"מ/רוסיה ברחו משם מפחד פוגרומים אפשריים – ולבסוף מוצאים עצמם כאן כקורבנות לטרור. הציונות, ששאפה לתת ליהודים הנרדפים מקלט ובית בטוח – נכשלה בעטיינה.
- 15 על כך עמדתי כבר במאמר על "שקיעת ההרתעה", לעיל.
- 16 ראה מאמר בנדון בנתיב 1-2/97, בספר *אסטרטגיה מדינית בעידן של טירוף מערכות*, הוצ' מודן ומרכז אריאל, 1977, וכן בספר: *Israel and a Palestinian State: Zero Sum Game*, הוצ' מרכז אריאל וזמורה-ביתן, 2001.
- 17 א. לברן, "המודל התורכי", *הארץ*, 4 בספטמבר 2001.
- 18 כמו ניצחון ישראל על הטרור האש"פי מירדן (ספטמבר 1970) ומלבנון (בעקבות של"ג); כמו הניצחון המצרי על הטרור האיסלאמי; כמו הניצחון האמריקאי על הטרור מלוב (1986) ולאחרונה באפגניסטן; כמו חיסול "הצבא האדום היפני", "הבריגדות האדומות" באיטליה, וקבוצות באדר-מיינהוף בגרמניה; כמו עליונות ספרד על הטרור הבאסקי. ובעבר הרחוק, ניצחון הבריטים על הטרור בקפריסין ובמלאיה. לאחרונה ממש למדנו שגם המחותרת באנגולה – יוניטה – ביקשה והגיעה להפסקת אש עם הממשלה לאחר שנים רבות של טרור וגרילה, ולאחר שמנהיגה נהרג על-ידי צבא אנגולה. כך גם ביקשו "הנמרים הטאמילים" הפסקת אש מממשלת סרי-לנקה.
- 19 הדברים נאמרו ונכתבו זמן רב לפני "המתקפה" הישראלית על מתקני הרשות ובסיסי מחבלים בתחילת מרץ 2002 ובסוף אותו חודש ואילך.
- 20 למי שנרתע בקולניות מ"חזרה" לשטחים שהיו בשלטוננו, כולל מחנות הפליטים, נזכיר שאז היה המצב הביטחוני עשרות מונים טוב יותר מאשר היום.
- 21 זאת גם בראייה מרחיקת לכת, המעדיפה בעתיד (בלית ברירה) את הפתרון הפונקציונלי (שליטה משותפת) על פני הפתרון הטריטוריאלי (חלוקת השטח בינם לבינינו).
- 22 מצוטט גם במאמרי "הרע במיעוטו הוא רע מאוד", *הארץ*, 4/10/2001.
- 23 בהזדמנות זו יש גם לנשלו ממדיו ומהכאפיה שהם, גם לדבריו, סמל למאבקם הנצחי של הפלשתינים בישראל.
- 24 האילוץ העיראקי של שרון נראה מוגזם. ראשית, מפני שבעצמו טען שאין עליו כל לחץ אמריקאי. שנית, המערכה האמריקאית נגד עיראק אינה נראית קרובה, זאת בשל התנגדות נרחבת בצד הערבי וה"שותפים" האירופים, וכן משום שאין בעל-ברית על הקרקע, כבאפגניסטן. יש להניח גם שהלחץ האמריקאי הנוכחי על עיראק יביא את סדאם להתקפלות וחזרה מסוימת של "הפיקוח", דבר שיוציא את הרוח מהמפרשים האמריקאיים. ורביעית, עם

כל ההערכה לידידתנו, אסור לנו להמשיך לאפשר להקיז את דמנו בשל כוונותיה ורצונותיה, שאולי אף לא יתממשו.

²⁴ "רק שרון יביא שלום וביטחון"; אם היה מתמקד בביטחון, לפי הרשומה שלו, ניחא, אבל הוא ושלוש... אי-עמידתו בדבריו ובהכרזותיו בולטת כמעט בכל הקשר ולא דווקא ביטחוני: למשל, בדיונים על תקציב המדינה לשנת 2002.

מרכז אריאל למחקרי מדיניות • Ariel Center for Policy Research (ACPR)

NATIV נתיב

www.acpr.org.il • ariel.center@gmail.com